

Česká zemědělská univerzita v Praze

Lesnická a dřevařská fakulta

Katedra ochrany lesa a entomologie

Bakalářská práce

Zdravotní stav dřevin v městském parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou

Jakub Stegbauer

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ochrany lesa a entomologie

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jakub Stegbauer

Hospodářská a správní služba v lesním hospodářství

Název práce

Zdravotní stav dřevin v městském parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou

Název anglicky

The state of health of trees in city park Hostibejk in Kralupy nad Vltavou

Cíle práce

Zhodnocení zdravotního stavu městského parku Hostibejk vzhledem k abiotickému poškození a napadení patogenními houbovými organismy.

Metodika

Na rozloze parku 1,24 ha bude zmapován terén a rozdělen podle převýšení do jednotlivých úseků. Během vegetační sezony bude provedena inventarizace dřevin, vyhodnocení zdravotního stavu podle olistění korun, barvy asimilačního aparátu a stavu borky. Na začátku vyhodnocování bude zaznamenáno abiotické poškození. Pravidelně bude sledován výskyt patogenních hub a to jak druhů způsobujících listové skvrnitosti, tak hub dřevokazných. Bude pořízena fotodokumentace poškozených a napadených dřevin. Výsledky budou zaneseny do přehledných tabulek. Na základě zjištěných údajů budou v případě nutnosti doporučeny vhodné zásahy.

Doporučený rozsah práce

cca 30 stran

Klíčová slova

Okrasné dřeviny, zdravotní stav dřevin, defoliace, houbové choroby dřevin, abiotická poškození dřevin.

Doporučené zdroje informací

Gregorová, B. a kol.2006: Poškození dřevin a jeho příčiny. 43. ZO ČSOP, Praha: 504 s.

Hagara, I., Antonín, V., Baier, J.2002: Houby čtvrté vydání.Aventinum nakladatelství s. r. o.: 416 s.

Nienhaus, F., Butin, H., Böhmer, B.1996: Atlas chorob a škůdců okrasných dřevin. Nakladatelství Brázda, Praha: 287 s.

Pilát A.1953: Listnaté stromy a keře našich zahrad a parků. SZN, Praha.

Tomiczek Ch. a kol.2005: Atlas chorob a škůdců okrasných dřevin první vydání. Biocont Laboratory, spol. s. r. o. :219 s.

Větvička V. 2005: Stromy a keře druhé vydání, Aventinum nakladatelství, s.r.o.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

RNDr. Dana Čížková, CSc.

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

prof. Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 10. 2014

prof. Ing. Marek Turčáni, PhD.

Děkan

V Praze dne 20. 04. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Zdravotní stav dřevin v městském parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne dne

.....

Jakub Stegbauer

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí práce RNDr. Daně Čížkové, CSc. za vstřícný přístup, odborné konzultace a cenné rady při zpracování této bakalářské práce. Dále chci poděkovat všem, kteří mi pomohli při realizaci mé práce.

Zdravotní stav dřevin v městském parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou

The state of health of trees in city park Hostibejk in Kralupy nad Vltavou

Souhrn

V rámci své bakalářské práce jsem se rozhodl zmapovat zdravotní stav dřevin městského parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou. Jedná se o přírodní dominantu mého bydliště. V teoretické části shrnuji klimatické a geografické podmínky zkoumané lokality a její historický vývoj.

Za účelem zpracování praktické části jsem v průběhu vegetačního období prováděl terénní průzkum. Zkoumaný park jsem rozdělil na čtyři části a v každé provedl inventarizaci dřevin. Poté jsem průběžně pozoroval abiotické poškození dřevin, výskyt houbových patogenů, poškození kmene a větví, barvu asimilačního aparátu a procento olistění koruny. Zjištěné nedostatky jsem v závěru každé části sumarizoval a doporučil nápravná opatření.

Jako nejzávažnější problém jsem v celém parku vyhodnotil výskyt houbového patogenu *Sphaeropsis sapinea*, který má na svědomí několik odumřelých jedinců borovice černé. Odumřelé a napadené porosty borovice černé by měly být odstraněny, aby se zabránilo dalšímu šíření patogenu. Dalším krokem by mělo být postupné nahrazování nepůvodních akátin domácimi dřevinami, které si lépe poradí s náročným terénem a mělkým podložím. V závěru práce jsem rovněž připojil návrh určitých opatření, která by měla zpestřit společenské vyžití v parku a byla by součástí celkové revitalizace městského parku.

Klíčová slova: Hostibejk, městský park, Kralupy nad Vltavou, houbový patogen

Summary

As my bachelor thesis I decided to map out the state of health of trees in the city park Hostibejk in Kralupy nad Vltavou. It is a natural landmark of my hometown. The theoretical part summarizes the climatic and geographic conditions of examined locality and its historical development.

As the practical part I did legwork during the growing season. Examined park has been divided into four parts and there was performed stocktake of tree species. Then I checked abiotic damage to trees, the incidence of fungal pathogens, damage to the trunk and branches, the color of the assimilation apparatus and the percentage of foliage crown during all growing season. The results were summarized and then were recommended corrective actions.

As the most serious problem in the park, I evaluated the occurrence of fungal pathogen *Sphaeropsis sapinea*, which was the reason of dead *Pinus nigra*. Dead and affected trees of the pine should be removed to prevent further spread of the pathogen. The next step should be a replacement of non-native *Robinia pseudoacaciaby* some kind of native trees that can better cope with slope terrain and shallow soil. In conclusion, I also suggested some more steps that would help to increase the opportunities of social activities in the park and would be part of an overall revitalization of the city park.

Keywords: Hostibejk, city park, Kralupy nad Vltavou, fungal pathogen

ÚVOD.....	10
1 BIOGEOGRAFICKÁ POLOHA A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	11
1.1 Základní údaje o území.....	11
1.2 Širší územní vztahy.....	13
1.3 Geomorfologie	14
1.4 Klimatické poměry	15
1.5 Potenciální přirozená vegetace	16
2 SHRNUTÍ HISTORICKÉHO VÝVOJE VRCHU HOSTIBEJK.....	17
2.1 Název vrchu a jeho kulturní význam	17
2.2 Vývoj městského parku Hostibejk v průběhu 20. století.....	18
3 SOUČASNÝ STAV OKOLNÍ KRAJINY	19
4 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO STAVU MĚSTSKÉHO PARKU HOSTIBEJK	20
5 METODIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE	21
5.1 Rozdělení parku na oblasti.....	21
5.2 Metodika inventarizace a určení zastoupení dřevin.....	23
5.3 Metodika určení věkového stadia	23
5.4 Metodika určení abiotického poškození	24
5.5 Metodika určení výskytu patogenních hub	24
5.6 Metodika určení poškození kmene a větví	24
5.7 Metodika určení barvy asimilačního aparátu	25
5.8 Metodika určení olistění koruny	25
5.9 Metodika určení celkového zdravotního stavu dřevin	25
6 ROZBOR ZDRAVOTNÍHO STAVU DŘEVIN DLE JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ PARKU.....	27
6.1 Oblast č. 1 – Jižní svah – přístup z Přemyslovy ulice.....	27
6.1.1 Druhové a věkové složení dřevin.....	28
6.1.2 Abiotické poškození	29
6.1.3 Výskyt patogenních hub	29
6.1.4 Poškození kmene a větví.....	30
6.1.5 Barva asimilačního aparátu.....	31
6.1.6 Olistění koruny	32
6.1.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu	32
6.2 Oblast č. 2 – Vrchol kopce – společenská část.....	33
6.2.1 Druhové a věkové složení dřevin.....	34
6.2.2 Abiotické poškození	34
6.2.3 Výskyt patogenních hub	35
6.2.4 Poškození kmene a větví.....	37
6.2.5 Barva asimilačního aparátu.....	37
6.2.6 Olistění koruny	37
6.2.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu	37
6.3 Oblast 3 – Východní svah – Přírodní památka a ochranná zóna	38
6.3.1 Druhové a věkové složení dřevin.....	39
6.3.2 Abiotické poškození	40
6.3.3 Výskyt patogenních hub	40
6.3.4 Poškození kmene a větví.....	40
6.3.5 Barva asimilačního aparátu.....	41
6.3.6 Olistění koruny	41

6.3.7	Celkové zhodnocení zdravotního stavu	41
6.4	Oblast č. 4 – Severní palouk s terasami	42
6.4.1	Druhové a věkové složení dřevin.....	43
6.4.2	Abiotické poškození	45
6.4.3	Výskyt patogenních hub	45
6.4.4	Poškození kmene a větví.....	45
6.4.5	Barva asimilačního aparátu.....	46
6.4.6	Olistění koruny	46
6.4.7	Celkové zhodnocení zdravotního stavu	46
7	NÁVRH OPATŘENÍ KE ZLEPŠENÍ STAVU PARKU	47
7.1	Navrhovaná opatření v porostu dle druhu dřevin	47
7.2	Navrhovaná opatření za účelem zvýšení společenského využití	49
7.2.1	SWOT Analýza – využití lokality Hostibejk.....	55
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	58

ÚVOD

V této práci se věnuji městskému parku Hostibejk v Kralupech nad Vltavou, a to zejména z hlediska zdravotního stavu dřevin rostoucích v této oblasti. Dané téma jsem si zvolil, jelikož uvedená lokalita je přírodní dominantou mého rodného města a celý svůj život jsem vyrůstal v její bezprostřední blízkosti. I proto mi není hostejné, v jakém stavu se v současné době park nachází, a kromě toho zde vidím nevyužitý potenciál. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl na této lokalitě zúročit své teoretické znalosti nabyté v průběhu studia ČZU.

Základním cílem mé práce je zmapování současného zdravotního stavu dřevin v parku na základě terénního šetření, jeho vyhodnocení a navržení vhodných opatření pro revitalizaci parku. V rámci úvodu do dané problematiky v této práci nejprve popisují charakteristiky širšího území, ve kterém se park nachází, a to z hlediska obecných přírodních podmínek (půda, hornina, lesní oblast) a klimatických podmínek. V další kapitole se stručně věnuji historickému vývoji lesoparku a původu dřevin, které se zde nacházejí. Teoretickou část této práce zakončuji popisem současného stavu okolní krajiny a samotného parku.

Při hledání zdrojů pro praktickou část práce jsem objevil zadání studie o možnostech využití této lokality, která však podle informací městského úřadu Kralupy nad Vltavou nebyla nikdy vyhotovena. Svým způsobem jsem se snažil, aby tato práce obsáhla všechny položky ze zadání zmíněné studie, aby následně mohla být poskytnuta městu za účelem revitalizace parku. Jediným oficiálním zdrojem týkajícím se této oblasti je plán ochrany přírodní památky, která se na části tohoto území nachází. Předmětem ochrany zmíněné přírodní památky však nejsou dřeviny, nýbrž geologické útvary ve východní části parku. Proto jsem byl při hodnocení zdravotního stavu dřevin odkázán pouze na vlastní terénní šetření, které probíhalo zejména v průběhu vegetačního období s následnou verifikací některých zjištěných skutečností v době vegetačního klidu. Na úvod praktické části práce tedy popisují metodiku, kterou jsem použil v rámci terénního šetření a následného hodnocení zdravotního stavu dřevin.

Vrch jsem v rámci terénního šetření rozdělil na čtyři územní celky z hlediska jejich významu a společenského využití. Každé z těchto částí je věnována vlastní kapitola, ve které rozebírám jednotlivé aspekty ovlivňující zdravotní stav dřevin a na základě

zjištěných skutečností navrhuji úpravy, které by dle mého názoru vedly ke zlepšení současného stavu parku. V této práci se zabývám především parkovými dřevinami, jejich druhovou rozmanitostí a zdravotním stavem, ale kromě toho nabízím i pohled z hlediska využitelnosti dané oblasti pro návštěvníky. Navržené úpravy jsem kromě jejich popisu také zpracoval do jednoduché mapy tak, aby tato práce mohla být případně využita při plánování budoucích opatření v rámci rekultivace parku.

1 BIOGEOGRAFICKÁ POLOHA A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

1.1 Základní údaje o území

Vrch Hostibejk představuje jednu z dominant města Kralupy nad Vltavou, které se nachází ve Středočeském kraji, a tona hranici okresů Mělník, Kladno a Praha – západ. Z hlediska územního členění státu spadají Kralupy nad Vltavou do okresu Mělník. V blízkosti Hostibejku protéká městem řeka Vltava, přičemž Hostibejk se nachází na jejím levém břehu.

Město se dělí na pět částí, které současně tvoří pět katastrálních území – Kralupy, Lobeček, Lobeč, Mikovice a Minice. Zkoumaný park spadá do katastrálního území části Lobeč. V rámci Kralup nad Vltavou se jedná o jednu z mála přírodních lokalit dostupných prakticky z centra města. Západní část této přírodní lokality navazuje biokoridorem na území lesa Lutovník.

Vrchol kopce lze nalézt na souřadnicích 50°24' s.š. a 14°30' v.d. Nejvyšší bod Hostibejku se nachází v nadmořské výšce 228 m.n.m., což je zhruba o 50 metrů výše než zbytek města.

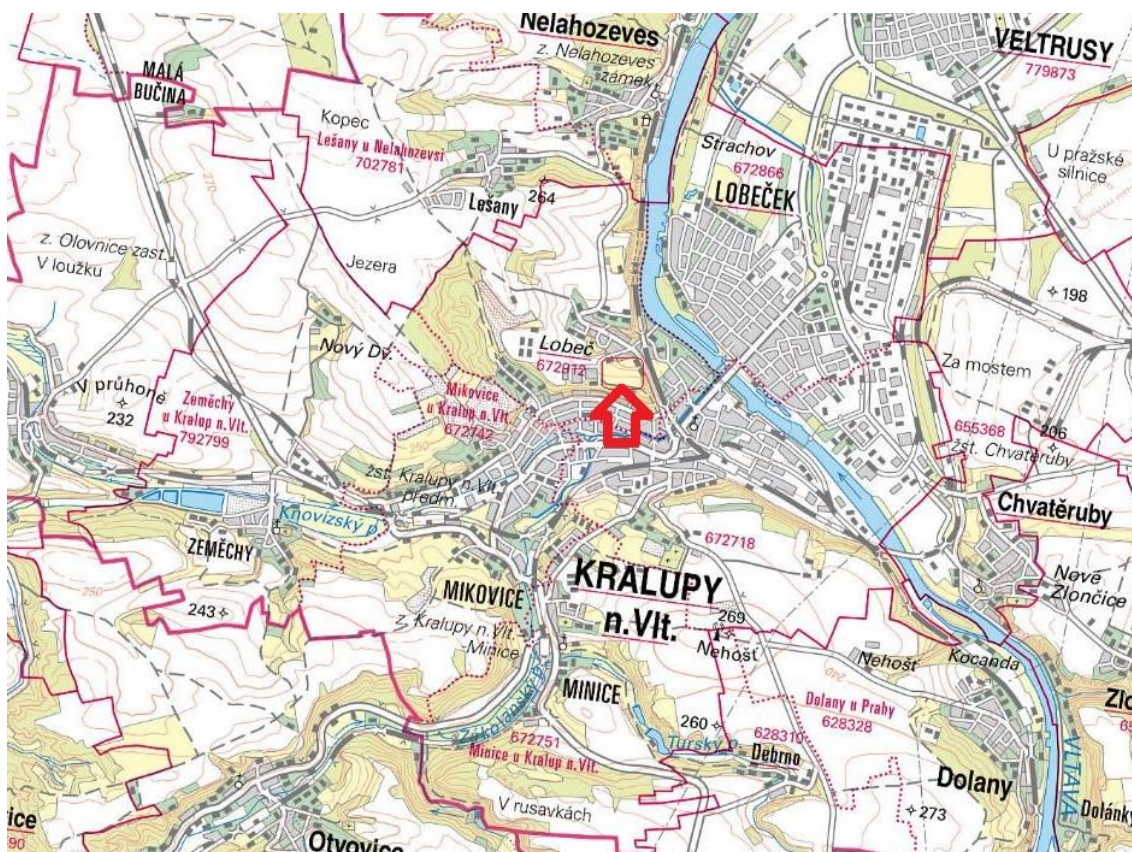
Na území parku se nachází zvláště chráněné území ve formě přírodní památky Hostibejk, které má za cíl chránit vzácné geologické vrstvy.

Kraj	Středočeský
Okres	Mělník
Město	Kralupy nad Vltavou
Lokalizace	25 km severně od Prahy

Obrázek č. 1: Mapa okolí města Kralupy nad Vltavou, zdroj: ČÚZK: Nahlížení do katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z:<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

Obrázek č. 2: Lokalizace vrchu Hostibejk v rámci města Kralupy nad Vltavou, zdroj: ČÚZK: Nahlížení do katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z:<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

1.2 Širší územní vztahy

Kralupsko spadá do přírodní lesní oblasti č. 17 – Polabí, která má celkovou katastrální výměru 713 145 hektarů.¹ Lesnatost v této lesní oblasti činí 14%. Z hlediska bioregionálního zařazení se Kralupsko řadí do provincie středoevropských lesů. Stejně jako většina území naší republiky se jedná o hercynskou podprovincii, konkrétně řípský bioregion.

Řípský bioregion se rozkládá na severozápadě středních Čech. Je tvořen nížinnou tabulí a má protáhlý tvar ve směru SZ – JV o ploše 1585 km². Bioregion tvoří opuková tabule s teplomilnou biotou druhého bukovo-dubového vegetačního stupně (89%). Ve vyšších polohách pak přechází do třetího dubovo-bukového vegetačního stupně (10%). Na většině území bioregionu najdeme ornou půdu. Lesy jsou zde menší, převážně kulturní bory se zbytky dubohabřin a doubrav. Potenciální přirozenou vegetací je mozaika teplomilných doubrav, v dolním Povltaví i doubrav šípákových. Jako příklad se uvádí směs dubu pýřitého a zimního, případně s příměsí jeřábu. Na skalách je přirozené bezlesí.²

Přírodní lesní oblast č.17 (PLO č. 17)

Katastrální výměra PLO	713 145 ha
Lesnatost v PLO	14 %

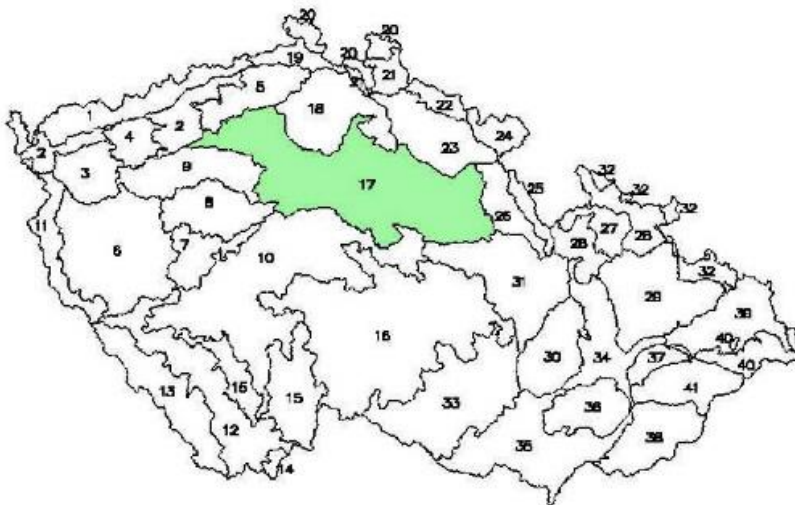
Biogeografické zařazení 1.2

Provincie	středoevropských listnatých lesů
Podprovincie	Hercynská
Bioregion	Řípský
Fytogeografické členění	7c = Slánská tabule
Geomorfologická jednotka	VIB1 = Dolnooharská tabule
Klimatická oblast	T2 – teplá 2

¹Přírodní lesní oblasti jsou vymezeny v příloze č. 1 vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů.

²CULEK, Martinet. al. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996.

Obrázek č. 3 - Přírodní lesní oblast: č. 17, zdroj: PLÍVA, Karel. ŽLÁBEK, Ivan. *Přírodní lesní oblasti ČSR*. Praha: Ministerstvo lesního a vodního hospodářství, 1986.

1.3 Geomorfologie

Geologická charakteristika přírodní památky Hostibejk je následující: křída, česká křídová pánev, perucko-korycanské souvrství Karbon, westfál, nýřanské vrstvy kladenského souvrství středočeské a západočeské mladší paleozoikum.

Dvě spodní třetiny kopce jsou tvořeny arkozovými pískovci s vložkami slepencových poloh vestfálského stáří (nýřanskými vrstvami kladenského souvrství). Celý komplex je mírně (5 až 15 stupňů) ukloněn k severu. Mezi valouny slepenců značně převládá mléčně bílý křemen žilného původu nad valouny bulžníku. Sedimentární textury, zejména diagonální i křížové zvrstvení, rychlé vertikální i laterální změny zrnitosti, naduřování a vykliňování vrstev svědčí o rychlé a neklidné sedimentaci. Patrně zde jsou i náznaky voštinovitěho větrání.

Z hlediska geomorfologie je zajímavější svrchní část Hostibejku. V mocnosti zhruba 12 m a ve skalním defilé o délce téměř 100 m tu vystupuje nejstarší část sedimentu české křídly v tak charakteristickém vývoji a tak kvalitním odkrytí, že byly vybrány za stratotyp perucko-korycanského souvrství, nově spojujícím vrstvy perucké a korycanské pro případy, kdy přesné rozlišení sladkovodní, brakické a marinní facie zůstává nejisté.³

³FEDUIK, F. *Geologický a vlastivědný výlet do levobřežního dolního Povltaví.-Exkurze ČG Společnosti [online]. [cit. 2015/03/19]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/svet-geologie/vylety/pruvodci>*

Obrázek č. 4: Profil stratotypem perut'ko-korycanského souvrství, zdroj: Čech, S., Klein, V., Kříž, J. Valečka, J. (1980): *Revision of the Upper Cretaceous stratigraphy of the Bohemian Cretaceous Basin*. Věstník Ústředního ústavu geologického, 55(5): 277-296. Praha – zjednodušeně

Od (cm)	Do (cm)	Mocnost (cm)	Popis
0	30	30	šedý až žlutošedý jílovec
30	115	85	zelenavý glaukonitický jílovitý pískovec
115	290	175	zelenavý slídnatý glaukonitický pískovec
290	630	340	světle šedý křížově zvrstvený jemnozrný glaukonitický pískovec s prachovitou příměsí a vložkami jílovců, na bázi s četnými měkkými
630	1080	450	světle šedý jemně až středně zrnitý křemenný pískovec s Ophiomorpha
1080	1300	220	světle šedý jílovec až jílovitý prachovec s organ. hmotou a rostlinnými zbytky
1300	1307	7	vložka jílovito-písčitého uhlí
1307	1320	13	jemnozrný prachovitý pískovec
1320	1345	25	jílovitý pískovec s valouny
1345	1380	35	hrubý slepenec
1380	?	?	karbonské kaolinizované arkozovité pískovce a slepence

1.4 Klimatické poměry

Z klimatického hlediska leží celý region v teplé oblasti T 2. Pro bioregion je typické suché teplé podnebí, charakterizované teplotami mezi 8 a 9 stupni Celsia. Úhrn srážek se pohybuje mezi 450 – 500 mm za rok. Území je vystaveno převážně západnímu proudění. V hlubších údolích jižní části se projevují teplotní inverze.

Údolí dolní Vltavy mezi Prahou a Kralupy je typickým příkladem údolního fenoménu ve velmi teplé suché oblasti.⁴

⁴CULEK, Martin. a kol. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996

Obrázek č. 5: Klimatická charakteristika teplé oblasti T2, zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://kokorinsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/klimaticke-pomery/>

Počet letních dní	50 – 60
Počet dní s prům. teplotou 10°C a více	160 – 170
Počet dní s mrazem	100 – 110
Počet ledových dní	30 – 40
Průměrná lednová teplota	-2 – -3 °C
Průměrná červencová teplota	18 – 19 °C
Průměrná dubnová teplota	8 – 9 °C
Průměrná říjnová teplota	7 – 9 °C
Počet dní se srážkami 1 mm a více	90 – 100
Suma srážek ve vegetačním období	350 – 400
Suma srážek v zimním období	200 – 300
Počet dní se sněhovou pokrývkou	40 – 50
Počet zatažených dní	120 – 140
Počet jasných dní	40 – 50

1.5 Potenciální přirozená vegetace

Oblast Hostibejku spadá dle mapy potenciální přirozené vegetace do kategorie jilmové doubravy (Querco-Ulmetum). Ta je většinou tvořena třípatrovou fytoocenózou, kde ve stromovém patře dominuje dub letní nebo jasan ztepilý. Příměsí by měl být jilm vaz, jilm habrolistý či lípa srdčitá. V sušší oblasti je možné ještě doplnit habrem obecným, střemchou či javorem babykou.

V keřovém patře se kromě zmlazených dřevin stromového patra nejčastěji objevuje svída krvavá a brslen evropský. V menší míře bez černý a ptačí zob obecný.

Bylinné patro tvoří aspekt jarních geofyt s dominancí orseje jarní (*Ficaria bulbifera*). Ve vlhčích typech dymnivka dutá (*Corydalis cava*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), medvědí česnek (*Allium ursinum*), bledule jarní (*Leucojum vernalis*), sněženka podsněžní (*Galanthus nivalis*) či ladoňka vídeňská (*Scilla vindobonensis*). Letní aspekt bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*) nebo kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*).

V bezprostředním sousedství příslušné oblasti se nachází oblast lipové doubravy (Tilio – Betuletum), která svým typickým složením více vystihuje současný stav lesoparku Hostibejk. Fyziognomii udává dub zimní, řidčeji dub letní. Zastoupení má dále lípa srdčitá, případně habr obecný. Sporadický je výskyt břízy bělokoré a jeřábu ptačího.⁵

2 SHRNUÍ HISTORICKÉHO VÝVOJE VRCHU HOSTIBEJK

2.1 Název vrchu a jeho kulturní význam

První zmínky o Hostibejku pocházejí z roku 1670, kdy byl vrch s tímto názvem uveden v křížovnickém archivu. Původně byla na vrchu Hostibejk pravděpodobně umístěna pole místních sedláků, avšak soudě podle záznamu v Josefinském katastru z roku 1785 nebyla tato pole příliš úrodná. Další zmínka pak pochází z roku 1852, kdy archeolog a kněz Václav Krolmus při své návštěvě Kralup zaznamenal lidovou pověst o zkamenělé hostinskéna Hostibejku. Tu si následně přečetl další kněz František Doucha a přebásnil ji. Báseň o deseti slokách následně vyšla v roce 1869 v pražském Světozoru.⁶

Dohady vznikají o původu názvu vrchu. Jako jedno z vysvětlení prameny uvádějí složeninu dvou slov “Host” a “bejk”. Host je staročeské vlastní jméno. Na vrchu tedy mohl žít člověk jménem Host, který tam choval býka. Další možností je zkomolení hybridního slova Hostiberg, kde Host je vlastní jméno a Berg je německy vrch. Dohromady tedy Hostův vrch. Další teorie odkazuje na doby slovanského osídlení. Původně se mohl vrch nazývat Hostivít a časem se zkomolit na Hostibýk, později nespisovně Hostibejk. Ve slovanském jazyce koncovka –vit znamenala vládce či vítěz a host znamenal cizí člověk či nepřítel. Hostivít by tedy byl vítězem nad nepřítelem, což by mohlo odkazovat na strategickou polohu vrchu, která mohla pomáhat při obraně obyvatel před nepříteli.⁷

⁵NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ, Zdeňka. *Mapa potencionální přirozené vegetace České republiky. textová část*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 341 s.

⁶STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003, str. 39 - 40

⁷STUPKA, Josef. *Kralupy nad Vltavou: Městské části a blízké okolí v minulosti a ve vzpomínkách*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2004, str. 174

2.2 Vývoj městského parku Hostibejk v průběhu 20. století

Vrch Hostibejk byl podle dobových pramenů až do konce 19. století zcela holý. K jeho zalesnění došlo až na počátku 20. století, kdy zde čerstvě založený Zemědělský a okrašlovací spolek pro Kralupy a okolí vysázel 67 200 stromů s cílem vytvořit na Hostibejku městský park.⁸

Ve dvacátých a třicátých letech 19. století se Hostibejk postupně proměnil v největší kralupský park. Zásadně se rozšířila a upravila síť cest, byly přidány lavičky a na východním konci byl postaven architektonicky zajímavý vyhlídkový altán. Pěšina vedoucí k altánu se dodnes nazývá Svojsíkova cesta po zakladateli skautingu v Čechách Antonínu Františku Svojsíkovi. Na druhém konci cesty sloužila jako vyhlídka betonová houba, která však již neplní svůj původní účel, jelikož okolní stromy postupem času zcela zastínily výhled. V roce 1912 byly vybudovány na vrchol Hostibejku schody, které vedou od dnešního sídliště Hůrka. Dostaly jméno Jarníkovy schody na počest předsedy Svazu okrašlovacích spolků v Čechách.⁹ Tyto schody slouží dodnes a přispívají k lepší dostupnosti městského parku.

V období druhé světové války bylo do pískovcového bloku Hostibejku vyhloubeno několik protiletceckých krytů, které měly sloužit obyvatelům města jako úkryt v případě náletů. Na nejvyšším místě vrchu jedodnes dochováno stanoviště německých protiletadlových dělostřelců. Stejně tak jsou zde k vidění zděné bunkry, které sloužily jako muniční sklady. Na samém konci války se jeden z těchto bunkerů stal hrobkou šesti lidí. K této nešťastné události došlo 7. května 1945, kdy kolem vrchuprojížděla kolona německých vojáků prchajících na západ. Někdo ze skupiny lidí, scházejících se na Hostibejku, na tuto kolonu vystřelil z revolveru. Němci jako reakci vyslali na vrchol ozbrojenou hlídku, která šest lidí ukrytých v cihlovém bunkru nemilosrdně zastřelila. Další člověk byl pak zastřelen cestou do Lobče. K uctění památky obětí tohoto incidentu zde byl postaven pomník. Dnes je zde již jen kamenná deska se jmény obětí.¹⁰

Hostibejk byl vzhledem ke své poloze dlouhou dobu neobydleným místem. První stavba zde vznikla až v roce 1976 a byla jí výletní restaurace. V osmdesátých letech pak

⁸STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003, str. 40 - 41

⁹STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003, str. 42

¹⁰STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003, str. 42

byla na západní straně vrchu vybudována skupina rodinných domů a asfaltová ulice vedoucí do Lobče. Tímto byl vrch částečně trvale osídlen, avšak stále slouží především jako městský park.

3 SOUČASNÝ STAV OKOLNÍ KRAJINY

Vrch Hostibejk se nachází v nížinné oblasti severozápadně od hlavního města Prahy, která je určena především údolím řeky Vltavy. Řeka je směrem od Prahy po oboustranách lemována vysokými skalami, přičemž tento krajinný ráz končí až ve 23 kilometru vzdálené obci Nelahozeves. To je také jedním z důvodů, proč je v současnosti nejbližším spojením přes řeku (po pražských mostech) až Masarykův most a přílehlá pěší lávka v Kralupech. Právě tímto směrem je namířena vyhlídková altán na Hostibejku.

Současný výhled do krajiny ze zmíněné vyhlídky je do dneška ovlivněn povodní v roce 2002. Vystoupil hladina řeky tehdy smetla prakticky všechny vzrostlé stromy na pravém břehu Vltavy, které zatím nebyly nahrazeny. Vzhledem ke zkušenostem s další povodňovou vlnou v roce 2013 nejspíš ani nebude záměrem města pokusit se plochu opět zalesnit, a tak je současný pohled z vyhlídky dolů na město ochuzen o zelené prvky. Do očí naopak bije městská zástavba a hlavně průmyslové podniky na okraji města. O poznání více uklidňující je pohled stejným směrem do dálky. Nepřehlédnutelný je tyčící se Říp, Kokořínsko a za příznivého počasí lze dohlédnout až na Bezděz či Ještěd.

Severně od Hostibejku se nachází Lobečská skála, která je pokračováním skalnatého břehu Vltavy až do Dvořákovy Nelahozevsi. Po slavném skladateli se také jmenuje přibližně tři kilometry dlouhá stezka pod skalami, která pro pěší a cyklisty spojuje obě obce příjemnou krajinou.

Západním směrem od vyhlídky navazuje biokoridorem přírodní oblast vrchu Hostibejk na další z významných kralupských přírodních oblastí, kterou je les Lutovnick. V něm v současnosti probíhá těžba.

Pohled na jih nabízí v zimním období výhled na nedaleký vrch Hrombaba, kde se stejně jako na Hostibejku dochoval protiletectký bunkr z druhé světové války. V letních měsících však není tímto směrem dobrý výhled, jelikož celý jižní svah je porostlý poměrně hustou vegetací. Výjimkou je menší skalnatá část nacházející se zhruba 20 metrů pod vrcholem, ze které je však vidět spíše městská zástavba, zejména budova Dvořákova gymnázia.

4 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO STAVU MĚSTSKÉHO PARKU HOSTIBEJK

Celý lesopark Hostibejk zaujímá v Kralupech nad Vltavou plochu o velikosti více než 12 ha a z velké části je jeho území zalesněno. V současnosti existuje do parku pět přístupových cest. Ze severní strany od Lobče vede až na vrchol kopce Hostivítova ulice, která je celoročně sjízdná a slouží mimo jiné k zásobování restauračního zařízení. Zároveň je přístupovou cestou pro rodinné domky, které jsou vybudovány na západní straně vrcholu. Návštěvníci tuto cestu využívají zejména k přiblížování, nejčastěji zaparkují auto u domkové zástavby a vydají se na procházku do parku nebo zamíří rovnou na dětské hřiště, které je pár kroků pod parkovištěm.

Druhá cesta do parku vede z ulice Dobrovského. Jedná se o úzkou klikatou pěšinu, která se snaží vyrovnat s náročným terénem, jelikož východní svah je velmi příkrý. Tato stezka je přístupná pouze pěšky a za špatného počasí se z ní stane blátivá, těžko schůdná cesta, která navíc ústí k poměrně rušné silnici. I proto se tudy téměř nechodí.

Zbylé tři možnosti přístupu začínají v Přemyslově ulici. Asi nejfrekventovanější je přístup od nově zbudovaného kruhového objezdu spojujícího ulice Dobrovského s Přemyslovou a Podřipskou. Přístup je možný i pro kočárky či cyklisty, jelikož z ulice stoupají betonové rampy, po kterých je možné se dostat až pod Jarníkové schody. Ty pak návštěvníky dovedou až k restauraci na vrcholu kopce. V případě výletu na kole či s kočárkem se pod schody návštěvníci mohou vydat doleva, kudy se pozvolným stoupaním po obvodu kopce dostanou až k dětskému hřišti. Cestou minou druhý přístup z Přemyslově ulice, kterým jsou betonové schody vedle panelové zástavby.

Poslední přístup vede od západu. Z Přemyslově ulice uhneme u obchodu se zahradní technikou a po neupravené, dva metry široké cestě, nastoupáme k rozhledně v podobě houbičky. Nedaleko se nachází již zmíněné dětské hřiště, které je hlavním lákadlem pro návštěvníky s dětmi.

Další cílovou skupinou jsou běžci, kteří zde často mají cíl svých výběhů, případně sinavrchol zajedou autem a krouží po parku. Na sezónu se zde každoročně připravují kralupské oddíly z různých sportovních odvětví. Svě vycházky sem směřují i místní skautské oddíly, které zároveň každoročně pořádají akci, při níž na jaře uklízí odházené

odpadky. V minulosti se zde konaly turnaje v kuličkách či drakyjáda. Tatam jsou doby, kdy se na vrcholu konaly jarmarky či městské slavnosti.

Různorodost možných aktivit je zde omezena díky vyhlášení přírodní památky v roce 2002, která zasahuje prakticky celou východní část vrchu. Cílem ochrany je zachování pískovcové skály v okolí vyhlídkového altánu, kde jsou k vidění zajímavé geologické vrstvy. Předmětem ochrany je geologický přechod perucko-korycanského souvrství křídý na nýřanských vrstvách kladenského souvrství karbonu. Proto je v rámci ochrany tohoto útvaru cílem odklonit návštěvnické aktivity do jiných částí parku.

Hlavním cílem návštěvníků v parku je však právě altánová rozhledna v sousedství geologického unikátu, kam zavítá většina procházejících, aby se rozhlédla do krajiny. Naopak využití severní části vrchu je vzhledem ke svému potenciálu velmi nízké. Tamní úzké terasy jsou nejčastěji využívány pejskaři z lobečského sídliště. Není zde vybudována oficiální cestní síť, pouze vyšlapané pěšinky.

Celkově park funguje spíše jako průchozí, nikoliv za účelem stráveného odpoledne při víkendovém pikniku či jiné společenské aktivitě. Výraznější pozornost by si zasloužila hlavně severní část parku, kam by se hodilo umístění piknikových míst, laviček či třeba krytých altánů. Tím by se odklonila i značná část návštěvníků a ulevilo by se tak frekventované cestě v chráněném území.

5 METODIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE

5.1 Rozdělení parku na oblasti

Jelikož je Hostibejk poměrně rozsáhlým územím, rozdělil jsem ho pro účely této práce na čtyři oblasti, které jsem vyznačil na přiložené mapce (obrázek č. 6). Do celkové plochy parku jsem započítal pouze území, které je v současnosti využíváno, tedy které je protkáno cestní sítí, nebo má teoretický potenciál antropogenního využití bez omezení volně žijící zvěře. Jinými slovy, nezpracovával jsem území biokoridoru spojující park Hostibejk s nedalekým lesem Lutovnik. Celková rozloha území, ve kterém probíhal terénní průzkum, byla přibližně 12,4 ha.

Při rozdělení zkoumané části parku na oblasti jsem vycházel především z odlišného využití jednotlivých oblastí, z jejich polohy a ze sítě nejvýznamnějších cest protínajících tento park. Zdravotní stav dřevin hodnotím v následujících kapitolách pro každou z vymezených oblastí zvlášť, a to především z důvodu rozdílné skladby dřevin

v jednotlivých oblastech. V rámci každé oblasti se v této práci zabývám šesti vybranými faktory ovlivňujícími zdravotní stav dřevin, a to druhovým a věkovým složením dřevin, abiotickým poškozením, výskytem patogenních hub, poškozením kmene a větví, barvou asimilačního aparátu a olistěním koruny. Na závěr pak u každé oblasti shrnuji a hodnotím celkový zdravotní stav zastoupených dřevin.

Jednotlivé oblasti jsem pro účely této práce označil čísly a zároveň pojmenováním podle jejich polohy a základní charakteristiky:

- Oblast č. 1 – Jižní svah – přístup z Přemyslovy ulice
- Oblast č. 2 – Vrchol kopce – společenská část
- Oblast č. 3 – Východní svah – přírodní památka a ochranná zóna
- Oblast č. 4 – Severní palouk s terasami

Obrázek č. 6: Rozčlenění zkoumaného území na jednotlivé oblasti, zdroj:[http:// mapy.cz/](http://mapy.cz/)

5.2 Metodika inventarizace a určení zastoupení dřevin

Vzhledem k faktu, že dosud nebyla vypracována žádná oficiální odborná práce obsahující celoplošný výpis dřevin nacházejících se na území městského parku Hostibejk¹¹, byl jsem v určení zastoupení dřevin odkázán pouze na vlastní terénní šetření. To spočívalo v rozčlenění zkoumaného území na jednotlivé oblasti, které byly případně dle velikosti rozděleny na další menší segmenty.

V jednotlivých oblastech jsem nejprve zaznamenal veškeré zastoupené druhy dřevin a poté jsem odhadem s využitím zkusných ploch určil procento jejich zastoupení. Při určování jednotlivých druhů, jsem vycházel zejména z poznávacích znaků listů dřevin. Pokud byl druh na základě listové části na první pohled nejasný, ujistil jsem se poznávacími znaky plodů.

Zjištěné zastoupení jsem ještě zpětně konfrontoval s celkovým pohledem do porostu a případně data mírně upravil. Do souhrnu nebyly promítnuty dřeviny s nižším zastoupením než 1% z celkového počtu jedinců. Získané poznatky jsem ověřoval i v období vegetačního klidu. Na některých plochách došlo v průběhu roku k úpravným zásahům, což jsem rovněž promítl do zhodnocení jednotlivých oblastí.

5.3 Metodika určení věkového stadia

Jelikož Hostibejk není hospodářským lesem, nýbrž lesoparkem, nebyl pro tuto oblast vypracován žádný hospodářský plán ani neproběhla žádná studie zabývající se věkovým stadiem dřevin v této lokalitě. Proto jsem v této práci veškeré údaje týkající se stáří dřevin určoval odhadem na základě terénního průzkumu. Kritériem pro určení věku stromů byla jejich výčetní šířka, výška a celková vitalita. Zároveň jsem dohledával dobové fotografie, které jsem porovnával se současným stavem parku.

Na území parku v posledním desetiletí neprobíhala žádná cílená výsadba nových dřevin, a proto jsou veškeré mladé porosty považovány za přirozenou obnovu - nálet.

Vzhledem k rozlehlosti parku a množství dřevin jsem nezkoumal každý jednotlivý strom zvlášť, ale snažil jsem se charakterizovat porost obecně, dle jednotlivých územních celků.

¹¹Informace je potvrzena odborem životního prostředí městského úřadu Kralupy nad Vltavou. Bylo vypracováno zadání studie, avšak její realizace se nikdy neuskutečnila.

Pro účely této práce jsem si vytvořil následující stupnici charakterizující věkové stadium přítomných dřevin:

1. Novýnálet (převládají znaky a projevy ujímání)
2. Ujatýnálet (zajištěná kultura)
3. Stabilizovaný dospívající jedinec (období intenzivního růstu)
4. Dospělý jedinec (ukončil období intenzivního růstu s charakteristickými znaky taxonu)
5. Přestárlý jedinec (zřetelné příznaky chátrání)

5.4 Metodika určení abiotického poškození

V rámci určení abiotického poškození jsem na daném území zkoumal poškození dřevin způsobené abiotickými činiteli, tedy činiteli, které nesouvisí s živými organismy. Těmito činiteli jsou například vítr, sníh, teplota či eroze. Na většině území se ukázaly jako hlavní limitující abiotické činitele mělká půda a sucho.

5.5 Metodika určení výskytu patogenních hub

Výskyt patogenních hub jsem na daném území pozoroval v průběhu vegetačního období. Zjištěné patogeny vyskytující se na listech či kmenech stromů jsem nafotil a následně určil za pomoci odborné literatury a konzultace s vedoucí práce. Zároveň jsem území výskytu v průběhu vegetačního období pečlivěji sledoval se snahou zachytit přesněji rozšíření daného patogenu.

Na šetřeném území jsem zaznamenal výskyt těchto patogenů: *Sphaeropsis sapinea*; outkovka pestrá (*Trametes versicolor*); lesklokorka ploská (*Ganoderma applanatum*); pevník krvavějící (*Stereum sanguinolentum*); svažšťelka javorová (*Rhytisma acerinum*); padlí javorové (*Uncinula tulasnei*); troudnatec kopytovitý (*Fomes fomentarius*); padlí dubové (*Microsphaera alphitoides*); březovník obecný (*Piptoporus betulinus*).

5.6 Metodika určení poškození kmene a větví

Jako mechanické poškození kmene a větví jsem hodnotil významné narušení kůry, případně poškození zasahující do kambia. Toto poškození je vstupní branou pro vznik houbového patogenu a může setedy následně projevit snížením vitality či zhoršením zdravotního stavu dřeviny. V konečném důsledku může vést k porušení statické stability

kmene. K tomuto poškození dochází zpravidla nevhodnými zásahy, nedbalou péčí nebo abiotickými vlivy. K poškození dochází často i v důsledku vysokého stáří stromu.

V rámci této kategorie jsem zaznamenal i případy poškození hmyzem, které měly významný vliv na vitalitu jedince. Velkou měrou se v parku na poškození větví podílejí i hnízdící ptáci, kteří poškozují kůru při dobývání larev hmyzu.

5.7 Metodika určení barvy asimilačního aparátu

Barvu asimilačního aparátu jsem hodnotil v průběhu vegetačního období. V rámci šetření jsem rovněž pozoroval výskyt suchých větví na jehličnatých porostech.

5.8 Metodika určení olistění koruny

Procento olistění korun jednotlivých stromů jsem zjišťoval na základě terénního průzkumu a vyhodnocoval z aktuálního objemu korun daných jedinců. Procento olistění koruny je jedním ze standardních kritérií pro posuzování vitality jedince.

5.9 Metodika určení celkového zdravotního stavu dřevin

Při hodnocení celkového zdravotního stavu dřevin v jednotlivých zkoumaných oblastech jsem vycházel výhradně z výše popsaných kritérií. Za účelem přehledného vyhodnocení celkového zdravotního stavu jednotlivých stromů jsem si vytvořil klasifikaci spočívající ve třech stupních zdravotního stavu, do níž jsem jednotlivé stromy zařadil dle míry poškození.¹²

Jedinci zařazení do skupiny třetího stupně jsou zároveň doporučeni k okamžitému odstranění z porostu. Dřeviny ve druhém stupni jsou doporučeny k nahrazení ve víceletém časovém horizontu. Předpokladem je, že druhy nepůvodních dřevin, kterým se v této lokalitě nedaří, by měly být postupně nahrazeny domácími druhy. Dřeviny v první kategorii jsou relativně v pořádku a není třeba je nahrazovat.

- stupeň 1 – zdravý až mírně poškozený strom
- stupeň 2 – středně poškozený či nepůvodní strom
- stupeň 3 – silně poškozený až odumřelý strom

¹²Při sestavení klasifikace jsem se inspiroval v publikaci REMEŠ, J. JELÍNEK, P. *Návrh pěstebních (záchovných) a těžebních opatření v areálu zámeckého parku ve Velkém Meziříčí*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2001.

Stupeň 1 – zdravý až mírně poškozený strom

Všechny větve jsou olistěné, zdravé, listí je normálně vyvinuté, zelené, strom je naprosto zdravý, beze stop vadnutí.

Jako mírné poškození byly brány chřadnoucí jednotlivé větve v koruně, koruna pouze mírně proředěná, ojediněle terminální výhon bez listí, olistění min. 80 %, listy bez výraznějších barevných změn (stromzelený).

Stupeň 2 – středně poškozený či nepůvodní strom

Koruna je prořídla s prosychajícími větvemi, četné terminální výhony bez listů. Olistění 40 – 80 %, často neprojevuje obrůstání kmene adventivními výhony („vlky“). Kmen i větve jsou již napadené a poškozené houbovými patogeny.

Jako nepůvodní či introdukovaný je označen druh, který se dostal z areálu svého přirozeného výskytu do území, kde se dříve nevyskytoval (v rámci většího území – států, kontinentů). Nejčastějším případem na zkoumaném území jsou porosty akátu, borovice černé a borovice vejmutovky.

Stupeň 3 – silně poškozený až odumřelý strom

Koruna je značně proschlá, listí prořídle – olistění do 40 %. V koruně jsou odlistěné iněkteré hlavní kosterní větve. Na kmeni (někdy i ve spodní části koruny) bývá bohatý obrost adventivních výhonů. Kmen i větve jsou zpravidla značně napadené hnilobou.

Jako odumřelý byl klasifikován jedinec s minimálním či žádným olistěním (suchý), bez známek regenerace.

Zjištěné výsledky jsou následně shrnuty pro každé území zvlášť. V rámci shrnutí jsou dřeviny, které spadají mírou poškození do stupně 2 a 3, znázorněny v přehledné tabulce, kde je zohledněno jejich množství v porostu a konkrétní poznámka.

6 ROZBOR ZDRAVOTNÍHO STAVU DŘEVIN DLE JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ PARKU

6.1 Oblast č.1 – Jižní svah – přístup z Přemyslovy ulice

Území jižního svahu je vstupní branou do parku z rušného města. V současnosti jsou funkční dvě přístupové cesty. S kočárkem či kolem je možné vystoupat po betonové rampě od čerstvě zbudovaného kruhového objezdu až pod Jarníkovy schody. Po překonání betonových ramp vstupujeme do hustšího porostu, ve kterém dominuje *Robinia pseudoacacia*. Jarníkovy schody jsou zároveň hranicí přírodní památky, která se nachází vpravo od nich.

Oblast západního svahu je tedy od východu ohraničena těmito schody. Pokračujeme doleva, kde po zhruba 75 metrech narazíme na druhou přístupovou cestu z Přemyslovy ulice. Mezi těmito dvěma přístupy je uměle upravený svah, který v dolní části chrání před sesuvem betonová zeď. Tento prostor by dle mého názoru zasloužil rekultivaci. Místo je vzdálené zhruba 50 metrů od rušné ulice, přesto je díky cloně panelových domů klidné a v případě vysazení keřových porostů bránících výhledu na panelovou zástavbu by návštěvník v průběhu vegetačního období nepoznal, že se nachází tak blízko civilizace. Vedle této lokality jsou kousek odpanelového domu zbudovány poměrně příkré schody. Po vystoupaní těchto schodů narazíme na odpočinkový prostor v podobě kamenné lavice.

Při pokračování vlevo dále do vrchu narazíme zhruba po sto metrech na rozcestí pod skálou. Zde se můžeme vydat po cestě zpětným směrem, kde se po nastoupaní několika výškových metrů dostaneme zhruba do poloviny Jarníkových schodů. V případě pokračování dále po obvodu kopce se po několika metrech ocitneme uprostřed skalnatého území. Zde se kromě pár jedinců bříz nevyskytuje téměř žádná vegetace, a proto je možný rozhled do krajiny – přesněji na městskou zástavbu, které dominuje budova Dvořákova gymnázia.

Průhled však není příliš široký, a tak po několika krocích dále po cestě jsme již opět pohlceni vzrostlými stromy. V této části byly pro lepší průchodnost položeny dřevěné rampy, díky kterým zde není problém projet i s kočárkem ani v případě sychravého počasí. Po této cestě se návštěvníci mírným stoupáním dostanou až k pozorovatelně v podobě betonové houby, která je západní hranicí tohoto územního celku. Severní hranici

zkoumaného území tvoří Svojsíkova cesta, která nás provází až k zpět k Jarníkovým schodům.

Obrázek č. 7 : Vymezení oblasti č. 1 – Jižní svah – přístup z Přemyslovy ulice, zdroj: [http:// mapy.cz/](http://mapy.cz/)

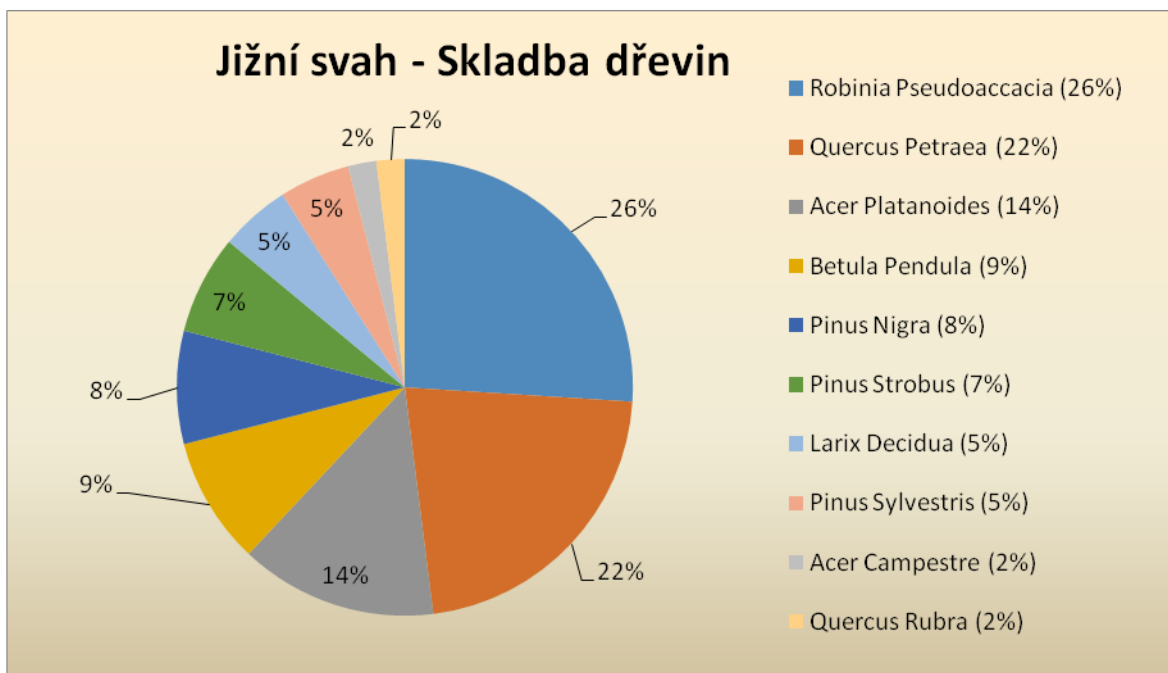

6.1.1 Druhové a věkové složení dřevin

Vzhledem k rozlehlosti bylo pro větší přehlednost a detailnost území rozděleno na několik menších částí dle cestní sítě. Dřevinná skladba se zde v jednotlivých částech výrazně liší. V zásadě lze říci, že v jižní části svahu dominuje *Quercus petraea* s příměsí *Acer platanoides* a *Pinus nigra*. Naopak horní část svahu je porostlá převážně *Robinia pseudoacacia* s vysokou hustotou podrostu. Doplňující dřevinou je opět *Acer platanoides* a *Quercus petraea*. Další dřeviny, které jsou na tomto území zastoupeny v menším počtu, jsou například *Pinus strobus*, *Betula pendula*, *Quercus robur*, *Larix decidua*, *Pinus sylvestris*, *Quercus rubra*, *Acer campestre*.

V porostu nalezneme jedince různých věkových stupňů. Převážná část spadá do kategorie stabilizovaných dospívajících jedinců, případně dospělých jedinců. Zejména v severní části svahu se pak vyskytuje také podrost (ujatý nálet) akátu a javoru.

Obrázek č. 8: Graf skladby dřevin v oblasti č. 1 – jižní svah – přístup z Přemyslovy ulice

6.1.2 Abiotické poškození

Významným abiotickým činitelem je na tomto území skalnaté podloží a s tím spojená mělká půda. S tímto faktorem se nejlépe vypořádaly duby. Naopak jako nekvalitní se dají označit jedinci břízy (zejména na jílovité půdě přímo na skalách) a akáty, které jsou nestabilní a mnoha z nich hrozí vývrat. Nahnuté kmeny akátů jsou typickým obrázkem v celé oblasti jižního svahu. Nejen, že jsou tyto porosty neestetické, ale zároveň ohrožují ploty a domy v Přemyslově ulici, které jsou v jejich bezprostředním sousedství. K poškození může dojít například v případě navrstvení sněhu v zimním období.

Dalším činitelem ohrožujícím porosty na skalnatém podloží může být silný vítr.

6.1.3 Výskyt patogenních hub

Nejvýznamnějším patogenem na tomto území je *Sphaeropsis sapinea*. Tato houbová infekce má na svědomí odumření několika jedinců borovice černé, kteří dosud nebyli z porostu odstraněni, což napomáhá dalšímu šíření nákazy.

Dále byl na území jižního svahu zaznamenán výskyt patogenu na pařezu dubu, který byl určen jako outkovka pestrá (*Trametes versicolor*). Tento houbový patogen je časným obyvatelům odumřelých listnatých dřevin.

Nadubech se vyskytuje lesklokorka ploská (*Ganoderma applanatum*), která mimo jiné snižuje pevnost napadených dřevin. Dalším patogenem je padlí dubové (*Microsphaera alphitoides*), vyznačující se šedavým povlakem na listech dubu.

Na poškozených porostech byl dále zaznamenán pevník krvavějící (*Stereum sanguinolentum*).

STEGBAUER, J., Fotodokumentace č. 1: padlí dubové

6.1.4 Poškození kmene a větví

Hlavní dřevinou se znatelným poškozením kmene je na jižním svahu borovice černá, napadená patogenem *Sphaeropsis sapinea*. V porostu se vyskytuje celkem 7 jedinců, kteří nejeví známky regenerace. Tyto jedince je potřeba odstranit, jelikož již nejsou stabilní a některým dokonce před pádem brání pouze opora okolních stromů. Při silnějším větru či pod tíhou mokrého sněhu hrozí jejich zřícení, což ohrožuje ostatní stromy i návštěvníky

parku. Navíc jejich výskyt v součinnosti s hmyzem (např. pilořitkou) způsobuje další šíření houbového patogenu.

Na podrostu javoru byl zaznamenán výskyt oloupané kůry, pravděpodobně způsobený ptáky dobývajícími potravu.

STEGBAUER, J., Fotodokumentace č. 2: *Sphaeropsis sapinea*

6.1.5 Barva asimilačního aparátu

Z jehličnatých stromů se na tomto území vyskytují jedinci borovice černé, borovice vejmutovky a modřínu opadavého. Kromě výše zmiňovaných napadených borovic černých nevykazují jehličnany známky chřadnutí, či poškození. Otázkou je, zda se napadení houbovou infekcí nerozšíří na další dřeviny.

Kotlíkový porost borovice vejmutovky v jižní části svahu je jedním z nejhezčích míst této oblasti. Ačkoliv se jedná o nepůvodní dřevinu, stromy jsou kvalitní a esteticky vhodné

pro parkovou výsadbu, proto by stála za zvážení výsadba dalších jedinců například na úkor poškozených borovic černých či akátů.

6.1.6 Olistění koruny

Na skalnatém podloží se vykytují jedinci dubu zimního, jejichž koruna se větví do šířky. Terminální větev je suchá a nejeví známky regenerace. Tento jev je příznačný zejména pro okolí skal v západní části této oblasti.

Prakticky v celé oblasti svahu se nedaří břízám, které mají olistěny jen vrcholky koruny, případně koruny vůbec nevytvářejí a vypadají jako pahýl. Tyto stromy jsou nevzhledné a je jen otázkou času, kdy plně odumřou.

6.1.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu

Na území jižního svahu byl zjištěn výskyt vyschlých borovic, které svou přítomností znamenají riziko pro okolní porosty i návštěvníky. Proto je zapotřebí odstranit z porostu nejen tyto jedince, ale zároveň i příčinu odumírání – patogen *Sphaeropsis sapinea*.

Dále stojí za zvážení, zda není nutný zákrok proti nakloněným stromům akátů, které ohrožují rodinné domky v ulici pod strání. Prořezat by potřebovaly suché větve dubů, které se na tomto území vyskytují. Jako zbytečné se jeví porosty bříz mimo těch, které alespoň z části kryjí skalnatou část svahu. Ty, které rostou v porostu, jsou nevzhledné, nedaří se jim a jejich místo by mohly zaujmout například duby, které se s tímto stanovištěm dokážou lépe vyrovnat.

Kategorie poškození	Množství v porostu	Poznámka
Stupeň 2 Středně poškozený, nepůvodní	Cca 35%	Omlazení dubů, nahrazení akátů + borovic černých domácimi dřevinami
Stupeň 3 Silně poškozený, odumřelý	Cca 5%	Borovice černé, břízy

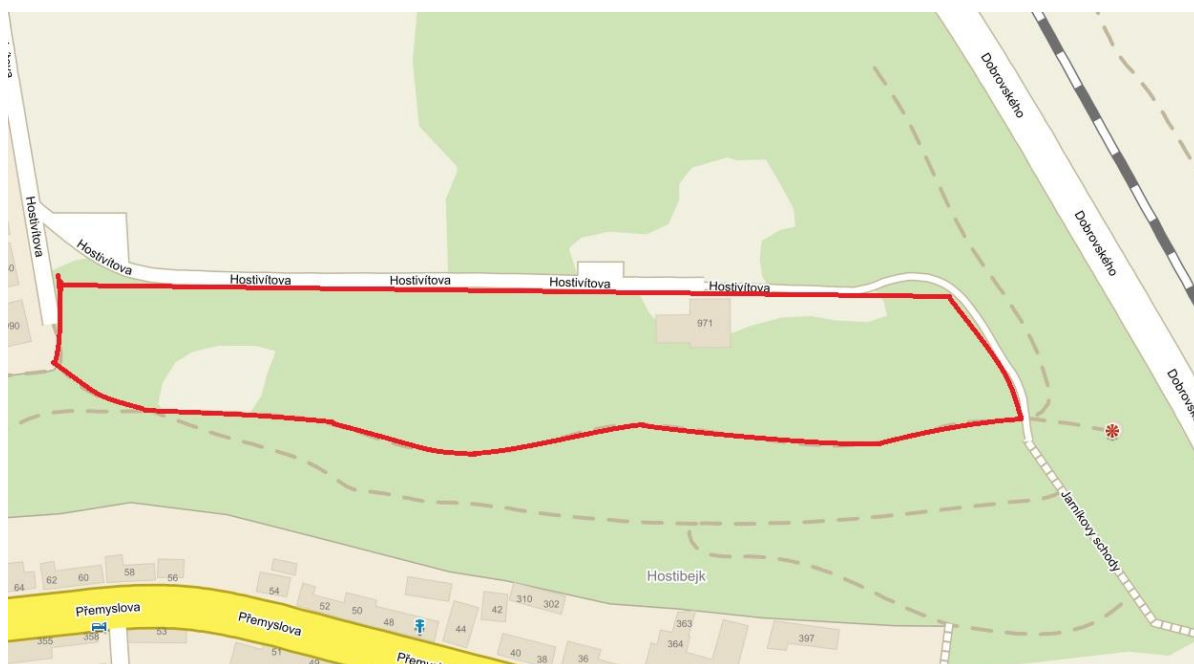
6.2 Oblast č. 2 – Vrchol kopce – společenská část

Druhá vymezená oblast patří k nejnavštěvovanějším částem parku. Z východní strany je tato oblast vymezena betonovými schody (již zmíněné Jarníkovy schody), od kterých vede Svojsíkova cesta. Ta tvoří jižní hranici vymezeného území, které ohraničuje po celé jeho délce. Cestu lemují alej javorů rozmístěných zhruba po deseti metrech.

Při procházce směrem od schodů na západ máme po své pravé ruce hustý porost javoru mlč s příměsí trnovníku akát. Zhruba po 200 metrech je cesta od vedlejší plochy oddělena hliněným valem. Tento val končí po dalších sto metrech, kdy se v zápětí objevuje dětské hřiště. To je většinou cílem návštěvníků s dětmi, které se zde zabaví na houpačkách, skluzavce a dalších prolézačkách. V nejzápadnějším bodě vymezeného území je vybudována pozorovatelná v podobě betonové houby. Mezi dětským hřištěm a pozorovatelnou je upravená cesta, která spojuje park s asfaltovou komunikací navazující na Hostivítovu ulici. Tato komunikace je od dětského hřiště oddělena zhruba dvoumetrovou skalnatou terasou, která se táhne prakticky po celé délce vozovky až k restauraci, kde se navýší zhruba na 8 metrů.

Území vrcholu kopce lze rozdělit na tři menší územní celky – plně zalesněnou východní část, přecházející ve společenskou část s dětským hřištěm a pozorovatelnou. Třetí část je určena skalnatou terasou v těsné blízkosti asfaltové komunikace.

Obrázek č. 9: Vymezení oblasti č. 2 – Vrchol kopce – společenská část, zdroj: [http:// mapy.cz/](http://mapy.cz/)

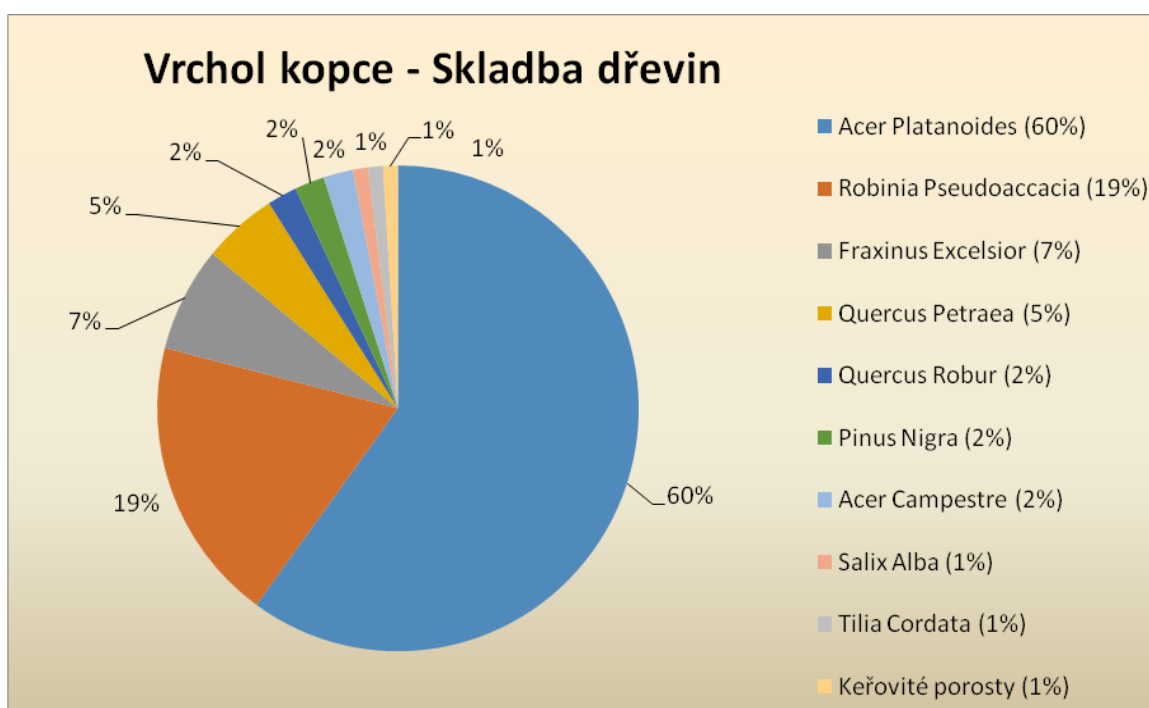

6.2.1 Druhové a věkové složení dřevin

Dřevinná skladba na převážné části tohoto území není příliš pestrá. Zhruba ze 70% zde převládá *Acer platanoides*, doplňuje *Robinia pseudoacacia* a *Fraxinus excelsior*. Tato skladba je typická pro východní část územního celku, kde tento ráz narušují pouze solitérní jedinci *Quercus petraea*, *Quercus robur*, a *Pinus nigra*. V okolí dětského hřiště dominují akáty, které doplňují keře oddělující hřiště od hliněného valu. Jedná se o jedince *Syringa vulgaris*, *Sambucus nigra*, *Cornus mas* či *Crataegus oxyacantha*. Na skalnaté terase je vedle komunikace několik jedinců *Salix alba* a *Tilia cordata*.

Porost je převážně stejnověký s minimálním podrostem. Většina stromů spadá do čtvrté kategorie – dospělý jedinec. Zajištěný podrost se vyskytuje pouze ve východní zalesněné části a jedná se hlavně o javory.

Obrázek č. 10: Graf skladby dřevin v oblasti č. 2 – Vrchol kopce – společenská část

6.2.2 Abiotické poškození

Na zkoumané ploše bylo zaznamenáno několik případů poškození dřevin větrem. To se projevuje zlomenými větvemi, z nichž jsou mnohé již odumřelé a v některých případech ohrožují bezpečnost návštěvníků parku. Nejnebezpečnějšími se jeví větve javorů lemujících Svojsíkovu cestu. Tyto suché ulámané větve dělí od pádu k zemi pouze

zaklínění o ostatní větve a při silnějším větru hrozí bezprostřední nebezpečí procházejících návštěvníků. Další ohrožení způsobuje vzrostlá borovice rostoucí v blízkosti dětského hřiště jen pár metrů od cesty, která je celá nakloněna k zemi v úhlu zhruba sedmdesát stupňů. Navíc jsou na ní zavěšeny silné suché větve, které by při pádu mohly návštěvníkům způsobit vážná poranění.

V blízkosti skalnaté terasy byly v hustém porostu ve východní části zaznamenány nestabilní exempláře akátu, které byly jištěny pouze díky opoře o sousední stromy. Během zimního období však došlo k nápravě a tyto stromy byly odstraněny.

Dalším faktorem ovlivňujícím danou oblast je sucho, které způsobuje předčasné žloutnutí listů a občasné praskliny kmenů. Tento faktor limituje většinu dřevin nejen v této oblasti, ale v celém parku, jelikož se nachází v suché oblasti s nízkými úhrny srážek.

6.2.3 Výskyt patogenních hub

Ve východním porostu bylo pozorováno napadení patogenem svrašťelkou javorou (*Rhytisma acerinum*) zhruba na 30% javoru mlč. Tento patogen se projevuje od června žlutými skvrnami, které později přecházejí v černé tečky, které až do srpna splývají dohromady v tlusté leskle černé dehtové skvrny. Infekce vychází z opadaných listů hromadících se na zemi za vlhka.¹³ Černé skvrny naznačující výskyt uvedeného patogenu jsou v dané oblasti patrné i v podzimním období na opadaném listí javorů.

Na stejném území byl na listech javorů zaznamenán i moučnatý, bělavý povlak, který značí napadení padlím (*Uncinula tulasnei*). Toto napadení má za následek dřívější ukončení vegetačního cyklu, jelikož v jeho důsledku dochází k předčasnému opadu listů.

V západní části území byl na akátu zaznamenán troudnatec kopytovitý (*Fomes fomentarius*). Vlivem tohoto patogenu vzniká bílá hniloba, která rychle proniká a narušuje pevnost kmenů. Infekce je provázána vznikem mechanických trhlin na kmeni, které signalizují riziko statického selhání.

¹³NIENHAUS, Franz. BUTIN, Heinz. BÖHMER, Bernd. *Atlas chorob a škudců okrasných dřevin*. Praha: Nakladatelství Brázda s.r.o., 1998

STEGBAUER, J., Fotodokumentace č. 3: padlí javorové

STEGBAUER, J., Fotodokumentace č. 4: svraštělka javorová

6.2.4 Poškození kmene a větví

Na zkoumaném území bylo zaznamenáno občasné poškození kmene způsobené suchem, ale nejednalo se o poškození, které by mělo zásadní vliv na zdravotní stav jednotlivých stromů. Závažnějším problémem se jeví oloupaná kůra, která byla zaznamenána na řadě větví javorů lemujících hlavní tepnu kopce – Svojsíkovu cestu. Loupaní mají nejspíše na svědomí ptáci, kteří se snaží ze stromu vydolovat potravu. Větve poté odumírají a jsou nebezpečné pro procházející návštěvníky.

6.2.5 Barva asimilačního aparátu

V porostu se nachází minimální množství jehličnanů, na kterých byla v průběhu vegetačního období pozorována zelená barva asimilačního aparátu.

6.2.6 Olistění koruny

Kromě výše zmíněných suchých větví se na tomto území v průběhu vegetačního období nevyskytovaly stromy s olistěním koruny nižším než 80%.

6.2.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu

Po zásazích v zimním období, kdy byly vyřezány nestabilní akáty, se v této zkoumané oblasti dají všechny stromy zařadit do prvního, maximálně druhého hodnotícího stupně - tedy max. mírně poškozený strom. Je třeba učinit zásahy především v podobě odstranění nebezpečných zlámaných větví. Ty mohou svým pádem způsobit další újmy na ostatních větvích stromu či vedlejších porostech. V horším případě mohou být nebezpečné pro procházející návštěvníky parku.

Dalším problémem je poměrně rozsáhlý výskyt houbových patogenů (svraštělka a padlí) ve východní části území, který by mohl být řešen pravidelným hrabáním spadlého listí. V rámci dlouhodobé strategie úprav v porostu by bylo žádoucí postupné odstranění nepůvodních akátů a nahrazení domácími dřevinami.

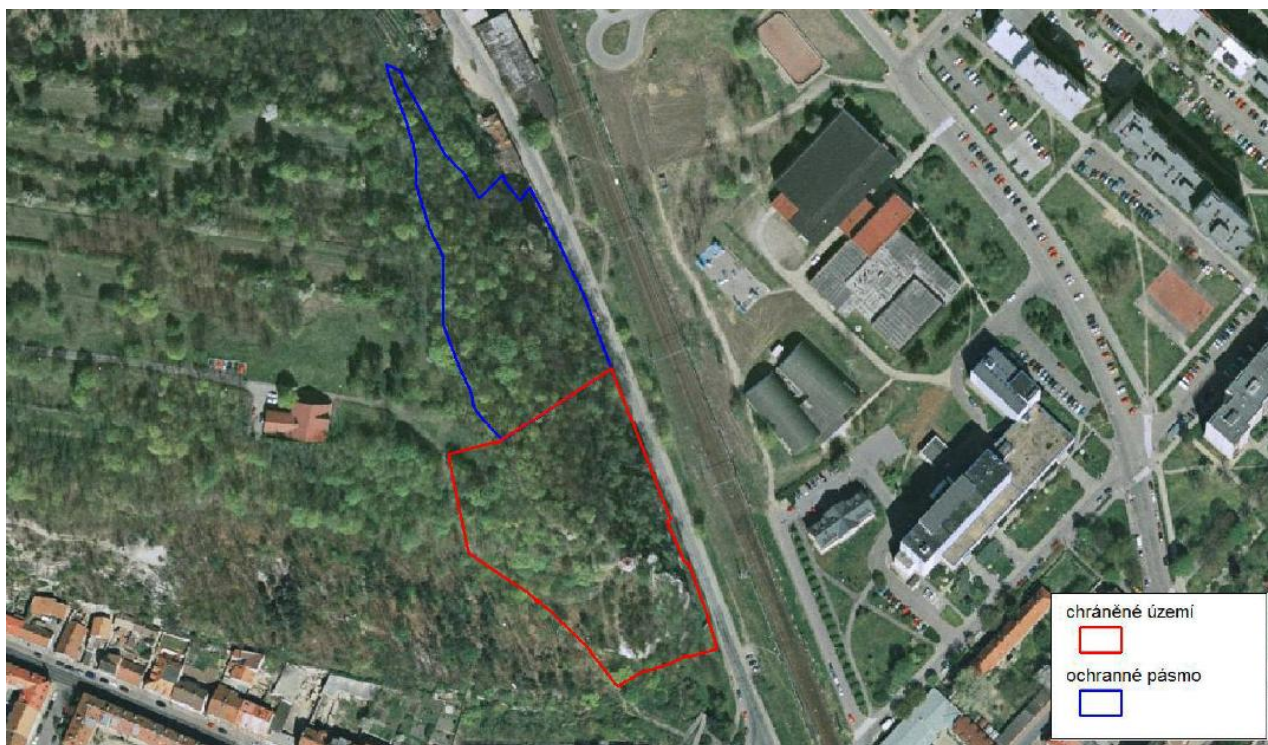
Kategorie poškození	Množství v porostu	Poznámka
Stupeň 2 Středně poškozený, nepůvodní	Cca 19%	Nahrazení nepůvodních akátů domácími dřevinami
Stupeň 3 Silně poškozený, odumřelý		

6.3 Oblast 3 – Východní svah – Přírodní památka a ochranná zóna

Jako třetí část jsem zvolil pro terénní šetření oblast východního svahu, v němž se nachází chráněné území (přírodní památka – PP) a k ní přiléhající ochranná zóna. Předmětem ochrany PP jsou vzácné geologické útvary, které jsou nejlépe zřetelné v okolí vyhlídkového altánku. Z jižní a východní části je území ohraničeno necelých padesát metrů vysokou skálou, která je společně s vyhlídkovým altánem dominantou většiny fotografií, na nichž je vrch Hostibejk zvěčněn. Dochována byla i jedna fotografie, kde je vrch holý bez vysázených dřevin. Tu je možné si prohlédnout v rámci naučné stezky v okolí altánku.

Jedinou přístupovou cestou z jižního vstupu jsou Jarníkovy schody, které zároveň tvoří západní hranici tohoto území po celé jeho délce. Na chráněné území navazuje dále směrem k severu ochranná zóna, která se rozkládá po celém východním svahu, který je velmi příkrý. Z ulice Dobrovského stoupá tímto svahem cesta, která je ale schůdná pouze pěšky a za dobrých klimatických podmínek, a proto není příliš frekventovaná. Cesta po obvodu východního svahu ústí k terasám v severní části vrchu, kde se mění ve vyšlapanou pěšinku.

Obrázek č. 11: Vymezení oblasti č. 3 – Východní svah – přírodní památka a ochranná zóna, zdroj: HAVRÁNEK, Jan. KOUŘÍK, Radek. *Plán péče o přírodní památku Hostibejk na období 1.1.2010 – 31.12.2019*

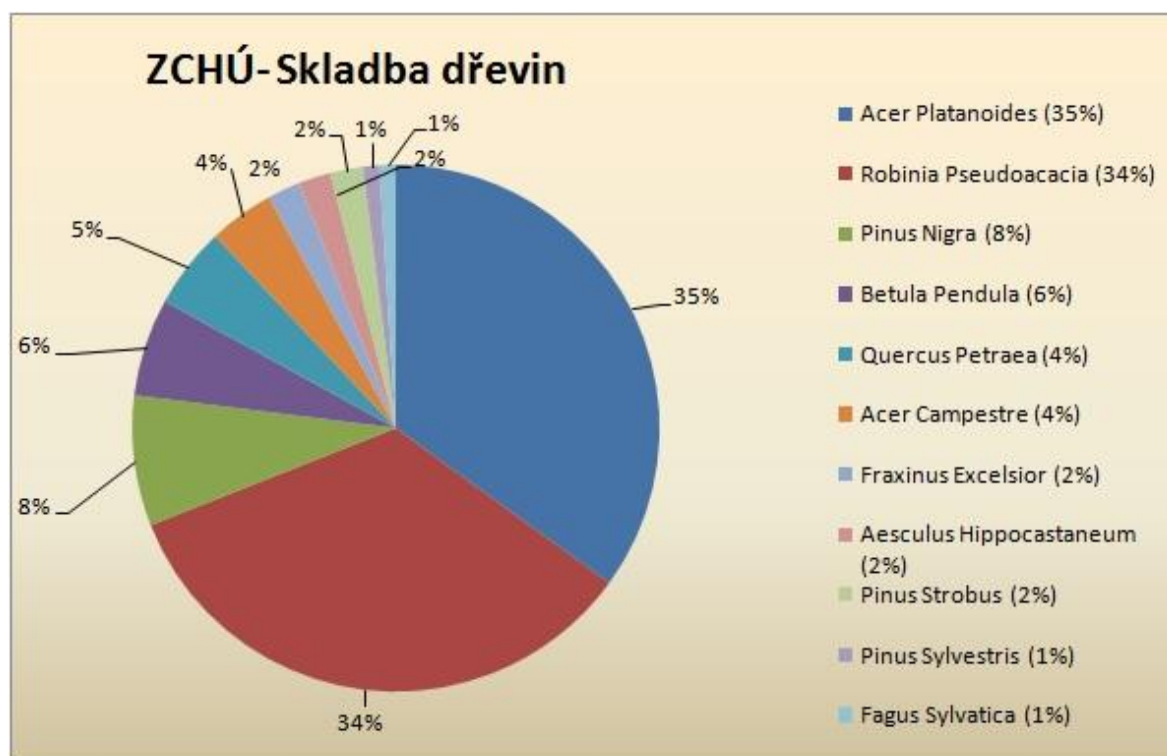

6.3.1 Druhové a věkové složení dřevin

V jižní části území pod vyhlídkovým altánkem dominuje *Pinus nigra*, doplněna *Quercus petraea*, *Betula pendula* a *Acer platanoides*. V severnější části svahu vedle Jarníkových schodů pak dominuje *Acer platanoides* a *Robinia pseudoacacia*. Stromová alej Svojsíkovy cesty směrem k altánku je tvořena *Fraxinus excelsior*, *Aesculus hippocastaneum*, *Acer campestre* a *platanoides*. V okolí altánku se ještě vyskytují jedinci *Pinus strobus*, *Betula pendula*, *Larix decidua*, *Pinus sylvestris*. Od altánku dále do ochranného pásma vládne porost *Acer platanoides* a *Robinia pseudoacacia*. Jejich nadvládu narušují pouze jedinci *Quercus petraea* a ve spodní části východního svahu několik *Fagus sylvatica*.

Věková struktura porostu je velmi rozmanitá a najdeme zastoupení všech pěti věkových tříd. Převládají stabilizovaní a dospělí jedinci. Na vrcholu přírodní památky najdeme ujaté i nové nálety. V horní části ochranného pásma se vyskytují chátrající jedinci akátu, jejichž koruny již výrazně chřadnou. Tyto vzrostlé jedince by bylo dobré preventivně odstranit, jelikož jejich suché větve v kombinaci s příkrým svahem mohou ohrožovat návštěvníky procházející po cestě, která vede přímo pod nimi.

Obrázek č. 12: Graf skladby dřevin v oblasti č. 3 – Východní svah – přírodní památka a ochranná zóna

6.3.2 Abiotické poškození

Vzhledem ke skalnatému podloží jihovýchodní části území není překvapující výskyt vyvrácených stromů. Některé z nich drží na skále jen silou vůle a hrozí jejich zřícení ze skály. Další vyvrácené porosty zatím nepříznivým faktorům odolávají, ale jejich růst je výrazně ovlivněn. K vidění jsou i téměř vodorovně rostlé břízy a borovice.

Na opačném konci území na severovýchodě svahu náročné podmínky neustály akáty, které se vyvrátily. Vzhledem k faktu, že se pod těmito porosty nachází lidská obydlí, je na místě více než deset vyvrácených jedinců z porostu odstranit, aby nenapáchaly škodu v případě sesunutí dále po svahu.

Problém mohou způsobit i jedinci rostoucí ve stráni vedle komunikace. I ty jsou nahnuté a v případě pádu by strhly dráty vysokého napětí, které vedou pod strání. Zároveň může hrozit jejich pád do silnice. Ve východním svahu jsou známky vyřezaných akátů, které již byly téměř vyvrácené. V současnosti jsou v porostu rovněž nebezpečně nahnuté stromy, které hrozí zřícením dále po svahu.

6.3.3 Výskyt patogenních hub

V jihovýchodním skalnatém území se vyskytují borovice černé napadené patogenem *Sphaeropsis sapinea*. K vidění jsou již odumřelí jedinci, které je třeba odstranit. Suché kmeny se opírají o ostatní dřeviny v porostu či doslova visí na zbytcích kořenů. V případě uvolnění hrozí pád zhruba z dvacetimetrové skály!

Tato houbová infekce se vyskytuje i v sousedním území jižního svahu, kde několik stromů již uhynulo a nebylo odstraněno. Pokud nebudou učiněny potřebné zásahy, choroba se bude i nadále šířit.

6.3.4 Poškození kmene a větví

Na javoru mléč v aleji Svojsíkovy cesty byl zaznamenán nádor rakoviny na kmeni téměř u země. Ve stejné lokalitě se vyskytuje jírovec maďal se suchými větvemi v koruně. Stejně jako po celém území parku mají javory poškozenou kůru větví od šplhavých ptáků.

Popraskanou borku mají akáty na vrcholu východního svahu.

6.3.5 Barva asimilačního aparátu

S výjimkou borovic černých napadených *Sphaeropsis sapinea* a vyvrácených jedinců na úpatí skály jsou ostatní jehličnany v pořádku. Borovice lesní si dobře poradila se skalnatým podložím a borovice vejmutovka také prospívá ve východní stráni.

6.3.6 Olistění koruny

Nízké procento olistění koruny bylo pozorováno u bříz na skalnatém podloží, dále jednoho jedince jírovce v aleji u cesty a nejhůře jsou na tom vzrostlé akáty na vrcholu východní stráně. Na těch se podepisuje stáří a je v zájmu ostatních dřevin i návštěvníků tyto chřadnoucí jedince z porostu odstranit.

6.3.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu

Na skalnaté části území se i vzhledem k náročným abiotickým podmínkám nevyskytují kvalitní stromy. Důkazem jsou hlavně břízy. Další kategorií jsou borovice černé trpící napadením houbových patogenů. Naopak s náročnými podmínkami si dobře poradil dub zimní.

V ochranné zóně (na východním svahu) se vyskytují akáty, které jsou nakloněné či dokonce již vyvrácené. Na vrcholu svahu je stromořadí starších akátin, které by vzhledem k chřadnoucímu stavu mělo být odstraněno.

V oficiálním plánu péče o přírodní památku Hostibejk do roku 2019 je zmíněna postupná likvidace nepůvodních dřevin – akátu a borovice černé. Dále pravidelná údržba jako vyřezávání náletů javoru a dalších křovin.

Kategorie poškození	Množství v porostu	Poznámka
Stupeň 2 Středně poškozený, nepůvodní	Cca 35%	nahrazení akátů + borovic černých domácími dřevinami
Stupeň 3 Silně poškozený, odumřelý	Cca 8%	Borovice černé, akáty, břízy + vymýcení náletů na PP

6.4 Oblast č. 4 – Severní palouk s terasami

Posledním územním celkem je severní část vrchu. Po nastoupání všech schodů od Svojsíkovy cesty dorazíme k pomníku sedmi obětí druhé světové války zavražděných v roce 1945 odjíždějícími Němci. Nad ruinou muničních skladů v těsné blízkosti je zároveň nejvyšší bod celého Hostibejku.

Zhruba padesát metrů od pomníku najdeme restauraci ze 70. let, která se jmenuje stejně jako celý vrch. Přímo z terasy restaurace se naskýtá krásný výhled na Říp a nedaleký zámek Nelahozeves. Právě k restauraci vede zásobovací komunikace, která tvoří jižní hranici vymezeného území (Hostivítova ulice). Tato ulice zároveň lemuje toto území i ze západní strany a dá se říci, že i od severu. Tam však hranici mezi hostibejckým porostem a silnicí tvoří zástavba rodinných domků.

Území severního palouku je tvořeno celkem pěti úrovněmi – terasami, které jsou od sebe oddělené křovinami, stromy a hlavně vždy zhruba dvoumetrovou strání. Výjimkou je poslední terasa, kde je stráž až desetimetrová a podstatně příkřejší než ostatní. I proto je spodní část návštěvníky prakticky nevyužívaná a oproti zbylým terasám velmi hustě zarostlá.

S využitím celé severní části parku je to smutné. Kromě návštěvy restaurace sem zavítají hlavně pejskaři, kteří na spodních terasách venčí své čtyřnohé miláčky. Centrální část plochy není v současnosti využitelná. Cesta je pouze naznačená a vede od západní strany napříč celou terasou. Je možné z ní odbočit směrem na sever a mírným svahem dojít až k nejnižší terase, kde navazuje na pěšinku vedoucí k cestě na východním svahu. Pokud se rozhodneme z cesty neodbočovat, dovede nás až k pomníku. Jelikož však není dlouhou dobu udržovaná, návštěvníci ji prakticky nevyužívají. Jinak jsou zde pouze pěšiny vyšlapané pravidelnými pejskaři.

Zatím tedy není cesta a vlastně ani žádný zvláštní důvod do této části parku zavítat. Právě zde však vidím největší potenciál, jak odklonit většinu návštěvníků z okolí přírodní památky a ulevit tak antropogennímu tlaku na ni. Na rozlehlých terasách je ideální místo pro vytvoření piknikových míst, odpočinkových altánků či prostoru pro volnočasové aktivity.

Za zvážení by stála i výstavba vyhlídkové rozhledny v blízkosti restauračního zařízení, která by nabízela rozhled do krajiny do všech světových stran, čímž by se přesunul nejčastější cíl vycházek z altánku v blízkosti přírodní památky. Lidé by tak měli

prostor pro trávení volného času v přírodě prakticky pár metrů od centra města. Zároveň by se vyhlídka stala cílem cykloturistů, kteří by si rádi sjeli z mezinárodní cyklostezky Praha – Drážďany, zaparkovali kola pod kopcem a pěšky vystoupali až na vrchol za účelem rozhledu do krajiny, posezením, případně nenáročným vzděláním v podobě naučné stezky. Park by tím pádem ožil a přitom by se podařilo dodržet plán ochrany geologických útvarů, jelikož hlavní antropogenní vliv by se přesunul na území teras.

Obrázek č. 13: Vymezení oblasti č. 4 – Severní palouk s terasami, zdroj: <http://mapy.cz/>

6.4.1 Druhové a věkové složení dřevin

Severní území je rozděleno do celkem pěti teras. Cestní síť je pouze velmi stroze nastíněna – cesty jsou zde naznačeny, avšak neudržované a občas jen těžko schůdné.

Na první terasovité části přímo pod restaurací se rozkládá nejméně zalesněná část parku. Na ploše se vyskytují pouze solitérní stromy a kotlíkové výsadby bříz a javorů s dubem červeným. Střed území tvoří keřovité porosty *Swida sanguinea*, *Rosa canina*, *Crataegus laevigata*. Ty doplňují vzrostlé javory s náletovým podrostem. Celá terasa je

široká 60 metrů. Od další části je terasa oddělena bariérou tvořenou keřovitým patrem složeným z *Forsythia intermedia* a náletu *Acer platanoides*. Stromové patro je tvořeno *Acer platanoides*, *Larix decidua* a *Robinia pseudoacacia*.

Druhá terasovitá část je o poznání užší – cca 15 metrů. Na hranici se třetí terasou se vyskytuje společně *Acer platanoides*, *Quercus robur* bariéru doplňuje hustý nálet *Acer platanoides*. Třetí terase dominují velmi pěkné *Pinus sylvestris*. Úzký pás momentálně nenabízí žádné využití, proto zde není ani vyšlapaná pěšina. Hranici mezi třetí a čtvrtou terasou tvoří *Swida sanguinea* s náletem *Acer platanoides*. Napříč všemi čtyřmi terasami je naznačena cesta, která ústí k silnici.

Většina návštěvníků se ale vydá od silnice rovně napříč čtvrtou terasou. Ta je široká zhruba 20 metrů a vzhledem k rovinatému terénu je zde prostor pro případné piknikové altánky. Vhodným umístěním je například lokalita pod borovicemi, které jsou estetické, navíc by byl altánek chráněn před klimatickými vlivy. V těchto místech se v současnosti pohybuje nejvíce pejskařů. Pro ty se však nabízí využitelný prostor v nejsevernější terase.

Nejsevernější terasaje oproti předchozím terasám velmi hustě zarostlá. To je způsobeno zejména zanedbanou údržbou této části. V porostu jsou vyšlapané cestičky, ale vzhledem k hustému porostu si sem zajde jen minimum návštěvníků. Neprůchodnost způsobuje hlavně *Swida sanguinea* a nálet *Acer platanoides*. Problémem je však již samotný příchod do tohoto území. Z vyšších teras v západní části nevede žádná oficiální cesta, takže návštěvník musí překonat zhruba dvoumetrový svah. Z východní strany je svah ještě větší a hůře schůdnější, ale podél plotu přilehlé zahrady vede po obvodu poměrně schůdná cesta do hustého porostu. Porost je tvořen převážně *Acer platanoides* s hustým náletem, který prakticky v celém území určuje možnosti průchodu. Druhým určujícím prvkem jsou husté porosty *Swida sanguinea*, které ovládají především západní část. Na té lze pozorovat stadia sukcese. Při průchodu dále do porostu narazíme kromě *Acer platanoides* na *Larix decidua*, *Betula pendula*, *Pinus sylvestris*, *Crataegus laevigata*, *Quercus petraea*, *Cerasus avium*. Ve východní části se přidává tradiční *Robinia pseudoacacia*. Zároveň se zde hojně vyskytuje *Clematis*, který je celoročně zelený.

Věkově jsou dřeviny v severní části mladší než ve zbytku parku. Na dobových fotkách ze 70. let je ještě vidět louka s pouze občasnými soliterními stromy. Rovněž zde ještě nebyla zástavba rodinných domů podél celé Hostivitovy ulice stoupající z Lobče.

Celkově jsou na této lokalitě zastoupeny všechny věkové skupiny kromě přestárých jedinců. Nejčastěji jsou k vidění zástupci druhé a třetí věkové skupiny – ujatý nálet a stabilizovaný dospívající jedinec.

Obrázek č. 14: Graf skladby dřevin v oblasti č. 4 – Severní palouk s terasami

6.4.2 Abiotické poškození

Na rozdíl od zbytku parku tato část není ovlivněna skalnatým podložím, a proto se zde většině dřevin daří velice dobře. Pozorováno zde nebylo ani poškození jinými abiotickými činiteli.

6.4.3 Výskyt patogenních hub

Z hlediska houbových patogenů byly na území dolní terasy pozorovány symptomy napadení *Rhytisma acerinum* (svrašťelkou javorovou). Na břízách byl zaznamenán výskyt *Piptoporus betulinus* (březovník obecný) a na akátu *Fomes fomentarius* (troudnatec kopytovitý).

6.4.4 Poškození kmene a větví

Vyjma občasných prasklin kmene způsobených pravděpodobně suchem a mírného poškození větví šplhavými ptáky se dřevinám v této části daří. Porost není omezen

mělkou půdou ani výrazně svažitém terénem. Lokalitě by slušela vyšší diverzita dřevinné skladby.

6.4.5 Barva asimilačního aparátu

Jehličnaté stromy jsou chloubou této části. Borovice lesní zde sice nejsou v hojném počtu, ale kotlíkové porosty na jednotlivých terasách jsou zdravé, vzhledné a celkově působí na návštěvníky velmi pozitivně.

6.4.6 Olistění koruny

Dřeviny v této lokalitě nijak nestrádají, a proto bylo i procento olistění koruny v této části nejvyšší z celého parku. Naopak porost v dolní terase byl až příliš hustý a zasloužil by si prosvětlit výchovnými zásahy.

6.4.7 Celkové zhodnocení zdravotního stavu

Oblast severních teras nabízí dřevinám v porovnání se zbytkem parku vynikající podmínky z hlediska půdy a svažitosti terénu. Vyskytující se dřeviny tyto aspekty dokázaly využít a místo chřadnutí vytváří velmi hustý podrost, který kvůli absenci výchovných zásahů snižuje průchodnost teras (především nejsevernější terasy).

Až na výjimky v podobě občasného výskytu houbových patogenů na břízách a javorech zdejší dřeviny nijak zdravotně nestrádají. Jediným omezením se jeví vysoká konkurence a s tím spojené prostorové omezení. To může být vyřešeno výchovnými zásahy v porostu.

Z hlediska zdravotního poškození dřevin není v této lokalitě žádný akutní případ k řešení. Naopak ze střednědobého hlediska je potřeba provést výchovné zásahy, kterými bude omezen nálet javoru a případné nahrazení nepůvodních akátů domácími dřevinami. V porostu však může být několik akátů zachováno, jelikož se jim zde daří a navíc jsou celoročně porostlé stálezeleným plaménkem, který zejména v zimním období pozitivně narušuje šed' v mimo vegetačním období.

Kategorie poškození	Množství v porostu	Poznámka
Stupeň 2 Středně poškozený, nepůvodní	Cca 5%	nahrazení akátů domácími dřevinami

Stupeň 3		
Silně poškozený, odumřelý		

7 NÁVRH OPATŘENÍ KE ZLEPŠENÍ STAVU PARKU

Mezi obyvateli města bývá Hostibejk často označován jako jedno z nejlepších veřejných prostranství v Kralupech nad Vltavou. Současný stav lze označit jako ucházející, avšak vzhledem k potenciálu lokality si dovoluji několik doporučení, které toto místo ještě oživí a přilákají i návštěvníky ze širšího okolí. Navrhovaná opatření jsem rozdělil do dvou kategorií. První část se týká opatření v porostu a druhá se věnuje opatření, která by napomohla k využití plného potenciálu z hlediska společenského využití. V rámci těchto opatření jsem na závěr vytvořil shrnující SWOT analýzu.

7.1 Navrhovaná opatření v porostu dle druhu dřevin

Původně lysý vrch Hostibejk byl uměle zalesněn počátkem minulého století. Bohužel většina dřevin vysazených okrašlovacím spolkem nemá na tomto stanovišti přirozené podmínky. To se také podepisuje na současném stavu některých druhů dřevin. Konkrétně mám na mysli akáty a borovice černé, které jsou nejproblematičtějšími dřevinami v celém parku. Jako nekvalitní lze označit také jedince břízy.

Naopak jako kvalitní se jeví porost borovice lesní. Překvapivě dobřesi s abiotickými podmínkami poradila také borovice vejmutovka v jižní části svahu v sousedství Přemyslovy ulice a dokonale plní roli okrasné parkové dřeviny. Nabízí se možnost přirozené obnovy v okolí současného stanoviště vejmutovky. Za tímto účelem by se zde vyřezaly nakloněné akáty a v semenném roce by se připravila půda pro růst nalétlých semenáčků. Se svažností terénu se v téže lokalitě dobře vyrovnaly duby zimní. Proto bych tento druh viděl jako hlavní dřevinu v rámci dlouhodobého nahrazování neprospívajících bříz a akátů.

V jižní části a částečně na chráněném území je jednoznačně největším problémem odumírající či již odumřelý porost borovic černých. Tento druh je v této lokalitě napaden zničujícím houbovým patogenem a je nutné odumřelé a velmi napadené jedince z porostu odstranit, aby se nákaza dále nešířila. Jako náhrada může sloužit borovice lesní, v případě

skalnatých stanovišť lze ponechat horninu obnaženou bez obnovy, tak jak byla původně před zalesňovacími opatřeními okrašlovacího spolku.

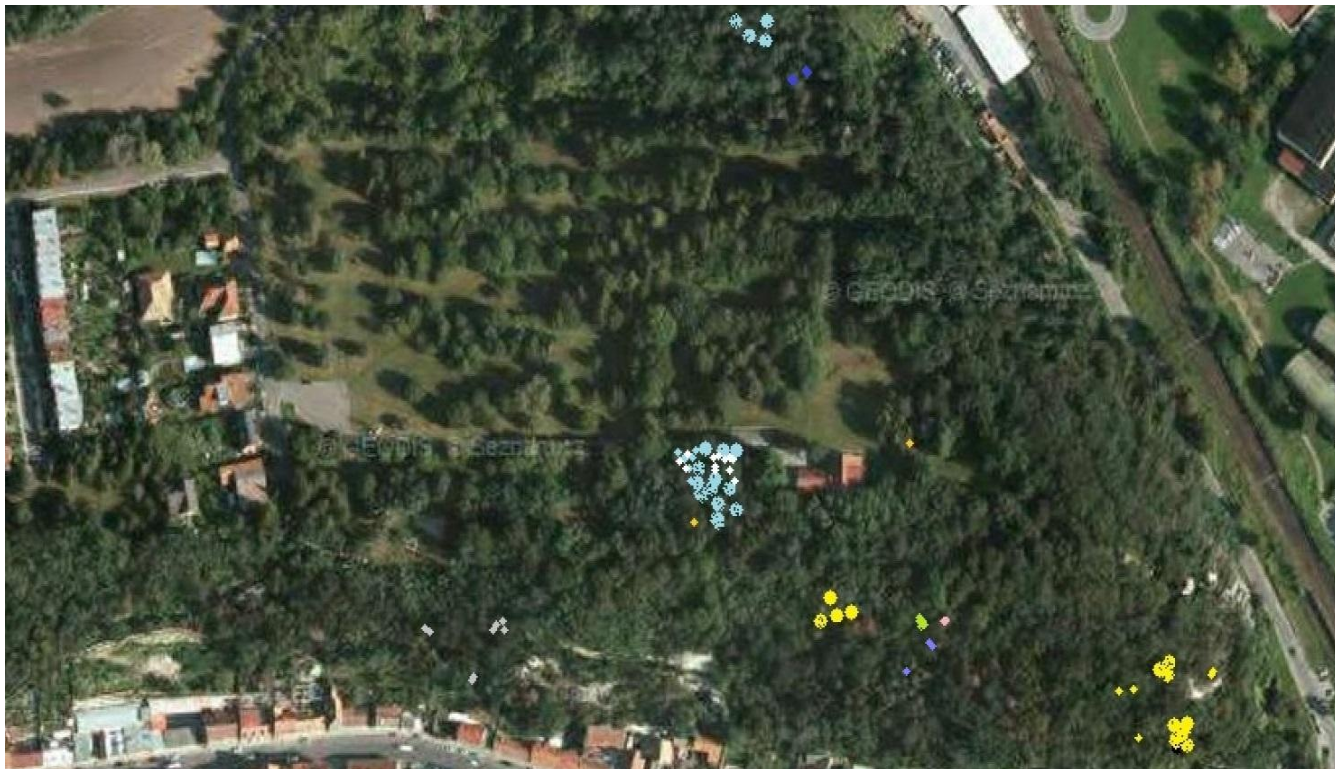
Dalším územím, kde by bylo vhodné učinit určitá opatření, je oblast severních teras. Momentálně nízké využití této části parku je do jisté míry způsobeno majetkovými poměry, kdy je severní část rozdělena na úzké územní jednotky, které vlastní několik různých subjektů. Pokud se ovšem zaměřím na část patřící městu – nejsevernější a zároveň nejspodnější terasu, vidím neudržovanou zarostlou plochu podléhající sukcesi. Přitom tato plocha by si svým potenciálem zasloužila vlastní projekt za účelem zvýšení využití této části parku. Z dřevinného hlediska je důležité prořezat vzrostlé nálety javoru mléč, případně probrat napadené břízy. O možnostech společenského využití této části se zmiňuji v následující kapitole.

Když si odmyslím majetkové poměry severních teras, naskýtá se zde ideální prostor pro vytvoření naučného arboreta. Abiotické vlivy limitující většinu parku (mělká půda, svažité terén) v této části téměř neplatí, a proto by se zde mohly vysadit různorodé parkové dřeviny s příslušnými popisky.

V rámci plošného zvýšení diverzity by do porostu mohly být vysazeny dřeviny, které jsou na podobném stanovišti přirozené. Konkrétně mám na mysli habr, jasan, střemchu, lípu a jeřáb muk či jeřáb ptačí. Jasan a lípa se v parku již vyskytují, ale v menší míře, než by si zasloužily.

V rámci arboreta by do porostu zapadly i různé keřovité porosty, které by zároveň posloužily jako bariéra k oddělení zástavby na vrcholu kopce i u příchodu z Přemyslovy ulice.

Obrázek č. 15: Rozmístění houbových patogenů v lesoparku Hostibejk

Vysvětlivky:

Světle modrá = *Rhytisma acerinum*; Žlutá = *Sphaeropsis sapinea*; Bílá = *Uncinula tulasnei*; Šedá = *Microsphaera alphitoides*; Oranžová = *Fomes fomentarius*; Zelená = *Ganoderma applanatum*; Růžová = *Trametes versicolor*; Tmavě modrá = *Piptoporus betulinus*; Fialová = *Stereum sanguinolentum*

7.2 Navrhovaná opatření za účelem zvýšení společenského využití

Při vymýšlení návrhů opatření, které by vedly k vyššímu společenskému využití na území parku, jsem vycházel z předpokladu, že veškerá opatření by měla být v souladu s ochranou přírodní památky. V rámci oficiálního plánu ochrany PP Hostibejk do roku 2019 je zmíněna část o udržení antropogenního vlivu na současné hladině. Proto jsem se rozhodl zaměřit na lokality mimo chráněné území, kam by případní návštěvníci mohli být odkloněni a i přes případnou vyšší návštěvnost parku, by nedocházelo k poškození vzácných geologických útvarů.

V současnosti je park využíván k procházkám, které většinou vedou k vyhlídkovému altánku. Rodiče s dětmi nejčastěji míří na dětské hřiště v západní části parku. Pejskaři z nedalekého sídliště využívají severní terasy k volnému pohybu svých čtyřnohých miláčků. Další zájmovou skupinou jsou sportovci. Vrch je oblíbeným cílem nejen rekreačních běžců, ale i sportovních oddílů, které tuto lokalitu využívají v rámci fyzické

přípravy na sezónu. Na území pod restaurací jsou známky využívání parku pro účely terénních kol. Na stromech zůstaly zbytky lepicí pásky, v terénu jsou zbudovány různé překážky a sestaveny trasy po dřevěných rampách. Tento způsob vyžití však není v dané oblasti žádoucí. Park občasně navštěvují i třídy kralupských škol, případně zájmové kroužky jako například skauti či členové turistického oddílu. Zjednodušeně řečeno, povětšinou návštěvníci parkem pouze procházejí. Buď si udělají okruh po jižním svahu, nebo krouží po vrcholu kopce se zastávkami na dětském hřišti či ve vyhlídkovém altánku. Současný parkový mobiliář a cestní síť k podobnému využití přímo svádí.

Cílem navrhovaných opatření je změnit průchozí park na místo, kde budou chtít lidé všech věkových kategorií trávit celá volná odpoledne, kde bude možnost si odpočinout, posadit se, přečíst knihu, případně uspořádat rodinnou sešlost či piknik.

Prvním krokem zvýšení využití byla výstavba dětského hřiště a s tím spojené zpřístupnění cest z Přemyslovy ulice pro kočárky. Dřevěné rampy zajišťují přístupnost i po období nepříznivého počasí a návštěvníci s dětmi tuto možnost hojně využívají. Dá se říci, že pro rodiče s dětmi do 10 – 12 let je zde vyžití velmi dobré.

Podobné vstřícné kroky si však zaslouží i ostatní cílové skupiny. Velkou výhodou parku je jeho poloha – přestože je vrch zasazen téměř na dohled centru, nabízí únik z ruchu města do klidné oázy klidu. V současnosti se však veškeré potenciální cíle či posezení nacházejí až na vrcholu kopce, kam stoupají Jarníkové schody, případně je nutné absolvovat výstup po obvodu jižního svahu.

Pokud však má občan například pouze chuť posedět a posvačit, či jen zkrátit si chvíli při čekání na autobus, nemá pro něj význam do parku zavítat. Tuto situaci by vyřešila úprava spodní části jižního svahu. Prakticky ihned po zdolání betonových ramp by mohla návštěvníky vítat lavička k sezení s odpadkovým košem na případné zbytky od svačiny. Další alternativou může být zkrášlení prostoru vedle schodů stoupajících od Přemyslovy ulice, kde by mohl vzniknout odpočinkový prostor, který by ocenili i senioři, pro něž je cesta na vrchol kopce celodenní namáhavou záležitostí. O odclonění panelové zástavby by se postaraly rychle rostoucí křoviny, ideálně stálezelené, aby se prostor mohl nerušeně využívat i mimo vegetační období.

Vzhledem k rozvoji cykloturismu by nebylo od věci nainstalovat u příchodu pod betonové rampy stojany na kola, aby se projíždějící turisté mohli také změnit v pěší návštěvníky parku. V tomto prostoru by se dále vyjímal celková mapa parku

s naznačenými přístupy, vyznačením naučné stezky a přehledným zakreslením zajímavých lokalit parku tak, aby si každý potenciální návštěvník našel vlastní účel výstupu. Pro mimokralupské v současnosti není park příliš atraktivní a tato „pouliční reklama“ by mohla pomoci hostibejcký vrch zpřehlednit.

Od teoreticky vyšší návštěvnosti se odvíjí náprava jednoho z největších nedostatků současného parku. Pokud si odmyslíme prostor dětského hřiště, spočítáme odpočinková místa v podobě lavic či laviček, na prstech jedné ruky. Navíc se povětšinou jedná spíše o nepohodlné kamenné zídky, na které se na chvíli posadíte jen v případě akutní únavy. Jediným náznakem piknikové lavice se stolem je objekt přímo u hlavní tepny parku – Svojsíkovy cesty. Tato lokalita není ničím zajímavá, prostředí je stinné, soukromí nulové a v průběhu vegetační doby, kdy je návštěvnost nejvyšší, odtud není žádný výhled do krajiny. Můžete maximálně počítat počet průchozích návštěvníků, kteří si vás prohlížejí, jelikož v této části parku není jiný objekt zájmu.

To by mohla změnit případná venkovní posilovna, která by se vyjímalala v sousedství dětského hřiště. Mohla by sloužit jako tréninkový prvek k protažení členů sportovních oddílů připravujících se organizovaně, či jako cíl výběhu rekreačních běžců.

Jako ideální prostor pro piknikové altánky se nabízí území teras. Teoreticky by bylo možné vytvořit na každé terase piknikový prostor. Klidné posezení s velmi pěkným rozhledem na město například najdeme na slunném vršku v západní části nejspodnější terasy. Prostor je hustým porostem svídy krvavé oddělen od přilehlé silnice a nabízí tak klid a soukromí pro nerušený piknik. Pro vícečlennou rodinu, která vyrazí strávit příjemné odpoledne v parku, se nejlépe jeví prostor s kotlíkovým porostem borovic na předposlední terase. Při troše fantazie by se v tomto prostoru dala zbudovat například klouzačka pro děti, která by ústila do nejspodnější terasy. Terén k tomuto nápadu přímo vybízí a případné schodiště vedle skluzavky by bylo významným spojovacím prvkem s nejsevernější částí parku. Ta je totiž vzhledem k příkrému svahu v současnosti těžko dostupná, když nepočítám nejzápadnější a nejvýchodnější prostor, kde je svah ještě relativně schůdný.

A právě v nejvýchodnější části spodní terasy jsem vyhodnotil ideální prostor pro další prolézačky zvyšující obratnost návštěvníků. Tentokrát však mám na mysli návštěvníky čtyřnohé. Prostor je odlehlý, oddělený zhruba osmimetrovým svahem, takže by případný štěkot nenarušoval poklidnou idylku ostatních lidí užívajících parku. Zároveň by se tento prostor stal cílem pejskařů, kteří by zde cvičili své domácí mazlíčky. V případě

alespoň částečného zkulturnění spodní terasy by vznikla pejskařům nová trasa pro venčení psů a částečně by tak odpadl problém s všudypřítomnými psími exkrementy. I tak by však měly být v parku (alespoň u vstupů) instalovány koše s pytlíky na psí výkaly.

Samostatnou kapitolou je okolí restauračního zařízení. Sem by bylo možno přenést turistické jádro celého parku, které je v současnosti situováno do vyhlídkového altánu, a tedy do centra chráněného území. To, co do těchto míst přivádí většinu návštěvníků, je možnost rozhledu do krajiny. Přitom v parku je hned několik míst, odkud je lepší výhled, jelikož prostor altánku je významně omezen okolním porostem. Proto navrhuji nabídnout návštěvníkům alternativu v podobě vybudování nadúrovňové rozhledny v sousedství restaurace. Objekt by se nacházel mimo chráněné území i ochranné pásmo a díky výšce nad vzrostlými stromy by nabízel rozhled do široké krajiny na všechny světové strany. Zároveň by se rozhledna stala dominantou města, za kterou by se sjížděli turisté z širšího okolí.

Pro zintenzivnění zážitku by se hodila udržovaná okrasná zahrada v okolí restaurace, ve které by podobně jako v celém parku nechyběly popisky pěstovaných druhů. Oblíbeným prvkem bývají i domácí zvířátka, které se leckdy stávají cílem rodinných výletů.

Příjezdová cesta k restauraci a nedaleké parkoviště s elektrickou přípojkou by mohly sloužit jako zázemí pro stánkaře, kteří by sem zavítali na případné jarmarky či slavnosti.

Jak vidno, využití lokality Hostibejk může být velice pestré, ale při zvažování realizace případných projektů je třeba brát do úvahy i určité hrozby.

Z přírodního hlediska nejvýznamnější je ohrožení přírodní památky. To, že by se odklonila hlavní vlna turistů do území severních teras, by sice chráněnému území ulevilo, avšak antropogenní vliv by zcela odbourán nebyl. Jako možné a účinné řešení se mi jeví prodloužení zábradlí po celé délce od Jarníkových schodů až k vyhlídkovému altánu. K pozorování geologických útvarů postačí skála v bezprostřední blízkosti altánu. Kdo by měl skutečný zájem útvary zkoumat, neměl by problém zábradlí překonat. Účelem by byla spíše optická bariéra, která by měla za cíl v návštěvnících vzbudit pocit, že se jedná o památku hodnou ochrany a je na místě k ní chovat úctu. Tento pocit by měl být ještě podpořen například cedulí s přeškrtnutou dlaní, aby bylo jasné, že není žádoucí, aby se každý pískovcového povrchu dotýkal, ba dokonce do něj vytvářel rytiny. Současný způsob ochrany, kdy je o geologickém významu informováno formou naučné tabule s krátkým

dovětkem, že by se na památku nemělo sahat, mi nepřijde jako účinný. Nutno říci, že největší podíl na poškození pískovcové skály mají děti a mladí lidé, kteří nemají většinou ve zvyku věnovat naučným stezkám přílišnou pozornost. A pokud již naučným cedulím pozornost věnují, není to většinou v pozitivním smyslu.

Tím se dostávám k největší hrozbě z hlediska společenského využití – vandalismu. Současná naučná stezka je příkladem neúcty převážně mladých lidí, kteří mají potřebu vyjadřovat své „grafické ztvárnění“ na veřejný majetek, nejlépe tak, aby to nikdo nepřehlédl. V horším případě se vandalové vyřádí tak, že už si naučnou ceduli nikdo nepřechte, ba možná ani nenajde. Tomuto scénáři by teoreticky mohli zabránit dva faktory. Zaprvé zvýšení počtu návštěvníků, kteří by měli případné vandaly vylekat a zabránit v ničení veřejného majetku. Druhým faktorem by byly pravidelné pochůzky městské policie, která má sídlo v nedaleké Lobči. Na kopec se dá pohodlně vyjet autem a případná přítomnost strážníků by zvyšovala i pocit bezpečí turistů ve večerních a nočních hodinách.

Asi nejhůře řešitelnou hrozbou jsou současné majetkové vztahy. Severní palouk je rozparcelován na úzké nudličky, které jsou vlastnictvím několika různých subjektů. Za takového stavu se velmi těžko jedná o případném využití tohoto prostoru a naplnění jeho potenciálu. Většina výše zmíněných projektů však byla koncipována tak, aby bylo v možnostech města návrhy realizovat, případně prodiskutovat s maximálně jedním vlastníkem pozemků.

Obrázek č. 16: Rozmístění navrhovaných zařízení

Vysvětlivky:

Zelená šipka = vchod do parku; *Žlutá* = Piknikový altánek; *Fialová* = Cvičiště pro psy; *Tmavě Modrá* = Venkovní posilovna; *Bílá* = Rozhledna; *Zelená* = Okrasná zahrada; *Světle modrá* = rekultivovaný odpočinkový prostor; *Modrý trojúhelník* = Parkovací místa pro kola

7.2.1 SWOT Analýza – využití lokality Hostibejk

SWOT Analýza - Využití lokality Hostibejk

SILNÉ STRÁNKY

- Poloha - blízkost centra
- Výhled do okolní krajiny
- Významné geologické útvary
- Naučná stezka
- Dětské hřiště
- Restaurační zařízení
- Dostupnost zásobováním
- Prostor pro společenské události
- Parkovací místa na vrcholu

PŘÍLEŽITOSTI

- Arboretum
- Venkovní posilovna
- Piknikové altánky na terasách
- Okrasná zahrada v okolí restaurace
- Rozhledna nad úroveň stromů
- Piknikové aktivity - pingpong, petang, kriket
- Společenské události - jarmarky, koncerty
- Cvičiště pro psy
- Chov domestikovaných zvířat
- Spolupráce se školami - osvěta ochrany PP

SLABÉ STRÁNKY

- Všechny potenciální cíle až na vrcholu kopce
- Odpadky - nízká hustota odpadkových košů
- Nízký počet laviček a piknikových míst
- Psí výkaly - absence pytlíků + košů
- Pod kopcem chybí parkovací místa pro kola
- Nízká hustota cestní sítě v severních terasách
- Neudržovanost/nevyužití nejsevernější terasy
- Vlastnické poměry - více vlastníků
- "Marketing" parku - např. mapa u vstupů

HROZBY

- Kriminalita - Vandalismus
- Ohrožení přírodní památky
- Majetkové vztahy
- Bezpečnost návštěvníků

ZÁVĚR

Městský park Hostibejk v Kralupech nad Vltavou se nachází v Řípském bioregionu ve středních Čechách. Město leží 20 km severně od Prahy. Samotný park je umístěn nedaleko centra města a na území parku byla v roce 2002 vyhlášena přírodní památka. Ve své práci popisuji stručnou historii této lokality a následně se snažím hodnotit současný zdravotní stav dřevin na základě různých kritérií. Za tímto účelem jsem provedl inventarizaci dřevin v terénu. Zkoumané území jsem pro účely snadnějšího hodnocení rozdělil na menší územní celky, ve kterých jsem v průběhu vegetačního období pozoroval výskyt poškození způsobených patogeny či abiotickými faktory. Výsledky šetření jsem následně ověřoval i v období vegetačního klidu. Na základě tohoto terénního výzkumu jsem výsledky zaznamenával a následně zpracoval do přehledné formy. Zjištěná poškození jsem rozdělil do tří kategorií, na základě kterých jsem se poté pokusil doporučit opatření vedoucí k nápravě.

Jako akutní jsem vyhodnotil především zásah proti napadeným jedincům borovice černé, které jsou postiženy patogenem *Sphaeropsis sapinea*, neboť ponechání odumřelých a napadených stromů v porostu nahrává šíření nákazy. Dále by byl žádoucí zásah proti nakloněným jedincům akátu, jimž hrozí vývrat a ohrožují tak okolní dřeviny i návštěvníky parku.

V dlouhodobějším horizontu by mělo být zájmem nahrazovat nepůvodní a často nekvalitní dřeviny – borovice černé a trnovník akát. Jako náhradaby do porostu mohly být vysazeny dřeviny, které jsou na podobném stanovišti přirozené. Konkrétně mám na mysli habr, jasan, střemchu, lípu a jeřáb muk či jeřáb ptačí. V oblastech, kde je velmi svažité terén, by se hodilo rozšíření dubu zimního. Dalším krokem by mělo být vysazení keřovitých porostů v oblastech, kde park sousedí se zástavbou. Tím by vznikla přírodní bariéra vyhovující jak usedlíkům, tak návštěvníkům parku.

Součástí práce je i zamyšlení nad opatřeními, které by rozšířili možnosti využití parku pro návštěvníky. V této části vycházím ze současného plánu ochrany přírodní památky, a proto navrhuji především prvky v jiných lokalitách, což by vedlo k odklonění většiny návštěvníků mimo chráněné území. Zájmem města by mělo být vytvoření víceúčelového parku, kde se scházejí lidé napříč generacemi a najdou zde vyžití jak společenské, tak sportovní či kulturní. Potenciál této lokality je obrovský, a proto je škoda, aby byla i nadále využívána především k venčení psů.

Pozitivně hodnotím spolupráci města s vlastníkem restauračního zařízení. Vzájemnou kooperací dochází k odstraňování poškozených akátin z porostu. Podle vyjádření zástupce odboru životního prostředí město žádalo o grant na rekultivaci parku, avšak zatím bezúspěšně. Věřím, že v blízké budoucnosti se podaří finance získat a tato práce bude sloužit minimálně jako inspirace, jak s nimi naložit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

CULEK, Martin. a kol. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996, 348 s.

GREGOROVÁ, B. *Poškození dřevin a jeho příčiny*. Praha: ZO ČSOP, 2006: 504 s.

NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ, Zdeňka. *Mapa potencionální přirozené vegetace České republiky. textová část*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 341 s.

NIENHAUS, Franz. BUTIN, Heinz. BÖHMER, Bernd. *Atlas chorob a škůdců okrasných dřevin*. Praha: Nakladatelství Brázda s.r.o., 1998, 287 s.

PILÁT, A. *Listnaté stromy a keře našich zahrad a parků*. Praha: SZN, 1953, 1100 s.

PLÍVA, Karel. ŽLÁBEK, Ivan. *Přírodní lesní oblasti ČSR*. Praha: Ministerstvo lesního a vodního hospodářství, 1986, 313 s.

STUPKA, Josef. *Kralupy nad Vltavou: Městské části a blízké okolí v minulosti a ve vzpomínkách*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2004, 240 s.

STUPKA, Josef. *Zajímavosti o Kralupech nad Vltavou: Soubor článků o kralupských událostech, výročích a osobnostech*. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2003, 307 s.

VĚTVIČKA, Václav. *Stromy a keře*. Praha: Aventinum nakladatelství, s.r.o., 2005, 288 s.

VOKOLEK, Václav. *Esoterické Čechy, Morava a Slezsko: Průvodce skrytými dějinami země: Střední Čechy IV*. Praha: Emitent, 2006, 215 s.

Odborné články a odborné studie

FEUDIK, F. *Geologický a vlastivědný výlet do levobřežního dolního Povltaví.-Exkurze ČG Společnosti* [online]. [cit. 2015/03/19]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/svet-geologie/vylety/pruvodci>

HAVRÁNEK, Jan. KOUŘÍK, Radek. *Plán péče o přírodní památku Hostibejk na období 1.1.2010 – 31.12.2019* [online]. [cit. 2015/03/14]. Dostupné z:http://drusop.nature.cz/ost/chrobjety/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=2212

REMEŠ, J. JELÍNEK, P. *Návrh pěstebních (záchovných) a těžebních opatření v areálu zámeckého parku ve Velkém Meziříčí*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2001.

Internetové zdroje

ČÚZK: Nahlížení do katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://kokorinsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/klimaticke-pomery/>